49՝՝ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1779 Գ. ՓԱՍԼԱՆ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 5 – 18 ԱՊՐԻԼ 1907 5 ԲԼԳԻՒԼԼԻՎԼԼԷ 132 – 5 ԱՊՐԻԼ 1323

Journal Armenien
MANZOUME-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ԱՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԹ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալաթիա Մեծ Փողոց, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն արուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی و سیاسی غزیته در
صاحب امتیازی: اوهانس فریه
اداره‌خانه‌سی: باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՆՁԻՆ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Գրոյց համար	80 ղր.	50 ղր.
Պատուանէրու համար	108 »	60 »
Ցրտաստհմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՕԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՅՍԱՆՆԵՐ
Մէկ տեղատի համար տողը 5 ղրուշ
Մէկ տեղատի ուելի ծանուցմանց համար մանաւորագայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Եթէ գրականութիւնները պարտէզներու նմանցնենք՝ ծառերու համար հաճելի անկիւն մը պիտի ըլլար Ջերմանոցը՝ իր տարաբնոյթ բոյսերով և օտարոտի չքնաղ ծաղիկներով։ Իսկ երբ այդ պարտէզը ըլար կիսազարդ, թերահրապոյր, անդիմադրելի ածուներով, այն ատեն էական պիտի դառնար անդրադարձնութիւնը, պատուաստումը հեռաւոր բարձրութիւններէ հրիգուած ծուրերու ոռոգումը։

Մենք այս երկրորդ չրջանակին մէջ հազիւ պիտի կենայինք համարուիլ։ Մեր յաջակցութիւնները բան մը չեն արժեր իրականութեան քով, և ո՛րչափ ալ լաւատես թարգմաններ օգտուողներն մեզի, դարձեալ լուսոյ քնարատուութեան մը ակնարկին տակ պիտի վարանէր այն ցրուած կապակցութիւնը զոր այսօր գրականութիւն կը կոչենք։

Կանոնաւոր և որոշ աշխատութիւնը որ գրականութեան մը կազմութեան և պայծառացման ջիղն է, փրթած թել մըն է մեր մէջը, և պարէզին բուսականութիւնը յաջակցող ծաղիկները, եթէ կարելի չէ վերագրել պատահական հովերէ բերուած սերմերուն, կրնանք ըսել թէ արուեստաբար պարտիզպաններու մտնկութեան ձանձրոյթը փարատելու համար եղած քմահաճ շարժումներու ծնունդն են։

Այս պարագային՝ հոն ուր բնիկ տարրը կը ակնարկայ, օտար ուժը կու գայ լեցնել, այն բոյսերը որոնք չեն՝ կրնան բերուիլ մեծ տնկարաններէ, և ակարները ազնուացնել պատուաստումներով։

Ուրիշ կերպով կրնանք խորին արդեօք զարգացնելու համար մեր արդի գրականութիւնը, որ չէ թէ բազմակողմանի, միակողմանի իսկ չէ և ճաշակի տեր մէկը գրեթէ բան մը չի գրուներ կարդալու։ Օտար գրականութիւններու գլուխ-գործոցներու հայացումը՝ դիւրութիւնով պիտի լեցնէ այս խրամը՝ զոր ինքնայատուկ ջանքերով ու տարրերով կարելի չպիտի կրնայ ըլալ կարծեմ գոցել։

Թարգմանածոյ գրականութիւնը՝ անկասկած գրականութիւններուն կենդանացուցիչ աւիշը պիտի ըլայ։ Երբ սահմանափակ կրթութիւնով ցեղեր չեն կրնար հասնիլ դատողութեան և իմաստութեան գերազանց մակարդակին, չեն կրնար իրենց երեւակայութիւնները ճշդորոշել, գծաւորել և առարկայացնել, չեն կրնար ըմբռնել և բացատրել զգացողութիւններու և գաղափարներու աղիկամի ձգտումները, առանց միակ դեղը՝ սնունդը պիտի ըլայ, զուտ նիւթը, օտար հուժկու մարմիններու իսկութիւնը։

Լաւագոյն թարգմանիչները՝ հեղինակի մը չափ արժէք ունին և մէկը որ իր կասարելութեան մէջ կրցած է վերարտադրել մեծ միտքի մը արդիւնքը՝ հեղինակի մը չափ փառք ունի և արժանի։ Ցանախ չի՛ փնտռուիր ռուսերէնէ, գերմաներէնէ կամ ուրիշ լեզուէ մը քանի մը հոգիի կողմէ ֆրանսերէնի վերածուած գործերն այսինչին թարգմանութիւնը։ Այս «այսինչը» չի՛ յայտներ թէ թարգմանութիւնը արուեստ մըն է, դժուար՝ հեղինակելուն չափ և քիչ մըն ալ աւելի։ Հեղինակութեան մէջ մէկ գործօղութիւն կայ միայն, իր միտքը բացատրել, բայց թարգմանութեան մէջ երկու, ուրիշի մը մտքին թափանցել և զայն իր ճշդութեան մէջ վերարտադրել։

Թարգմանութիւնները սակայն ինչպէս գործերու չուրջ պէտք է դառնան, հոն ինչ տեսակէտ դիտելու է։

Ապահովաբար գրականութիւնը լրագրութիւն չէ որ առօրեայ ընթացիկ նիւթերու նամապատուութիւն տրուի, թէթեւ և երեւութական օգտակարութեան մը նպատակին յառիս աչքերը, դիւրամատչելի և դիւրանակընալի փնտռուին։ Ելլել թարգմանել օտար գրականութեան մէջ երկրորդական կամ երրորդական հեղինակ մը՝ ապարդիւն և ուեւորդ աշխատութիւն մը պիտի ըլար։ Թարգմանողը մեկնելու է բարձր և զուտ մտաւորական ծառայութեան մը կեռէն, գրականութեան առաջնակարգ աշխատութիւններուն պէտք է յառէ աչքերը և իր ճաշակները՝ ուսումնութիւններէ փախստական՝ պէտք է հանգչին արուեստի և գեղափարի ճշմարիտ ոստերու վրայ։ Պէտք է մեզի ասյ ինչ որ չունինք մենք, պէտք է ցուցնէ այն ճամբան որուն հետեւած են մեծ միտքերը՝ իրենց գրական փառքին ժամանելու համար, պէտք է գիտակցութիւնը տայ թէ ինչ կը նշանակէ ճշմարիտ գրականութիւն մը։

Ուրեմն, թարգմանիչները նոյնքան դժուարին և նոյնքան կարեւոր դերի մը կոչուած են, որքան գրագէտները։

* * *

Այս մտածումները ունեցայ երբ տեսայ Մեսրոպ Նուպարեանի վերջին հրատարակութիւնը՝ թարգմանութիւնը՝ Նանսէնի Ուղեւորութիւն Դեպի Բեւեռ գործին։ Իզմիրցի վաղեմի թարգմանչը աշխատեր է գործի մը որ ոչ մէկ նպաստ կը բերէ մեր գրականութեան։ Հաշտկաւոր ուշադրին այս ինքնակենսագրութիւնը որչափ ալ կարեւոր տեղ մը բռնած ըլայ Ուղեգրական Գրականութեան մէջ, գարձեալ չէր արժեր անոր հայացումը որ բնական է թէ բաւական մը աշխատութիւն և զոհողութիւն արժած է։ Նուպարեան իր ֆրանսագիտութիւնը պարապ տեղը յաջնեցուցեր է գրականօրէն աննկատելի երկի մը վրայ, որուն տեսին պատկանող շատ ու շատ գիրքեր արդէն իրը թերթոն հրատարակուած են և կը հրատարակուին մեր ամէն թերթերուն մէջ ալ։ Նուպարեանի անտիպ թարգմանութեանց ցանկին մէջ կայ նաեւ այս կարգէն Սթիվենսընի Գանձի Կղզին որ արդէն անցեալ տարի իբր թերթոն թարգմանուեցաւ Մանկուսի չորրորդ էջին մէջ։ Իր անտիպներուն մէջ կայ նաեւ թարգմանութիւնը Հօրեղբայրս եւ Ժողովրդապետս «բարոյալից» վէպին, ինչպէս նաեւ կարգ մը դասական հեղինակներու խաղերուն։

Նուպարեան կ'երեւի իր սերունդին մտածումներուն և գաղափարներուն կապուած մարդը կը մնայ դեռ։ Իզմիրի երբեմնի թարգմանչական դպրոցը՝ Մամուրեան, Զիլինկիրեան, Տէտէեան, Նուպարեան և այլն, որուն չատ բան կը պարտինք թէ՛ ընթերցասիրութեան ճաշակի տարածման և թէ գրականութեան տեսակէտով, երբ քառորդ դար մը առաջ գործունէութեան սկսաւ, մէկ կողմէն նկատի առած ատեն ժողովրդականացման խնդիրը, միւս կողմէ սահման չէր դաղրեր թառելէ նոյն ատեն՝ Վիլկանութեան մեծագոյն հեղինակներուն բուրատանին մէջ։ Հիւգո, Տիւմա, Միւսէ՝ այն չրջանին հսկաներն էին, և այսօր իսկ իրենց արժէքը և քիչ մըն ալ այժմէութիւնը չեն կրսընցուցած։ Բայց հիմա որ գրականութիւնը իր ոգիին և ձեւերէն չատ ու չա՛տ բան փոխած է, չեմ գիտեր թէ ո՛րչափ արդարացուցիչ պիտի ըլար հմուտ գրիչներու կառչիլ նո՛յն դատումներուն և տեսակէտներուն, և գործել այն դիւրամատչելի և քիչ մըն ալ վարժապետական ասպարէզին մէջ, ուր արդէն չատեր կ'աշխատին՝ իրենց իբր գործ ընտրած։ Նուպարեան պէտք էր թողուր որ այդ կարգի գործերը թարգմանեն մեր թերթերուն առօրեայ խմբագիրները և իր լեզուական կարողութիւնները և արժանիքները յատկացնէր միջազգային գլուխ-գործոցներ համարուած երկերու վերածման։ Դասական գործերու իր թարգմանութեանց համար չենք կրնար տարակարծիք ըլալ, բայց անոնք ալ անհամանակ չպիտի ըլային կեանքի սա ճեպընթաց և միշտ յառաջադիմող արշաւին ատեն, ուր հազիւ ժամանակ կայ արդի հոգիին ու մտահոգութիւններուն աւելի խոսող ժամանակակից միտքերը և երկերը փնտռելու գրականութեան մէջ, և անոնց զեղեցկութեան մէջ գտնցնել փարձելու մեր տենդոտ ախորժակները։ Դասականութիւնը կրնայ անայլայլ զեղեցկութիւնը եղած ըլալ։ բայց այժմեան յարափոխ և յեղուծին ճաշակներուն, պահանջներուն, աշխարհիկ անկախութեան առջև այդ վեհանձնդարտ ոգեանը աւելորդ և տաղտկալի չի՛ կրնար դառնալ։

Թողունք գերման և հիւսիսային մեծ միտքերը, ուր վիպասանները որոնք նոր երակ մը մտցուցին համաչխարհիկ դրականութեան մարմնին մէջ, մեր ամէնէն չատ գիտցած լեզուին՝ ֆրանսերէնի մէջ իսկ ոչ միայն ապրող գրագէտները, այլ մեռնող սերունդը անգամ խաւար են մեզի համար։ Պալզաք, Սթէնտալ, Տօտէ, Մօբասան, Ֆլօպէռ և Զոլա կնքուած միտքեր եղած են մեր ժողովուրդին առջև։ Տօտէէն և Մօբասանէն մէկ երկու վէպ թարգմանուած են ժամանակին թերթերուն մէջ և սակայն գիրքի չեն վերածուած։ Իսկ արդի փառքերը՝ Անաթոլ Ֆրանս, Վէրհարն, Լըմանիէ, Մէթէրլինկ, Միւռպօ, Բօլ Ասան, Ռօնի, և ուրիշ չատեր չեն գիտեր ե՞րբ հայերէնով պիտի խօսին։

Նոր սերունդը սակայն կ'երեւի աւելի բծախնդիր է այս մասին, սակայն իր ալ թարգմանիչները քիչ են։ Վերջին տարիներու յիշատակելի աշխատութիւններէն եղան Զիֆթէ Սարաֆի թարգմանութիւնը Գուռժէի՝ Ասատկերտին, և Գրիգոր Մալխասինը՝ Կնքուածներու Դեռահաս Միջակարեարը գործին։ Հոս կրնանք յայտնել նաեւ որ Զիֆթէ-Սարաֆ կատարած է Գուռժէի մէկ ուրիշ վէպին թարգմանութիւնը, Գոլանճեան՝ Ֆլօպէռի Տիկին Պովարին և ուրիշ երկու գրաբերներ ալ Լ.Թիի Իսլանեայի ձկնորսը և Մարսել Բրեվոյի կնոջ մը ատունը։

Ինչ որ սակայն թարգմանողներուն թափը կը կապտէ՝ հրատարակութեան ծախքն է, որ վերջապէս բաւական կարեւոր չափի մը կը հասնի սովորական քսակներու համար։ Այն համոզումը ունինք որ լաւագոյն և խղճամիտ գրական գործ մը ամէն պարագայի տակ կը վայելէ իրեն արժանի ընդունելութիւնը և համակրութիւնը։ Այս կառանին վրայ երբ հրատարակիչները և թարգմանիչները ձեռք ձեռքի տան, կատարած պիտի ըլլան գործ մը որ թէ՛ մնայուն և ապրող պիտի ըլայ և թէ՛ կենսական բաց մը գոցելու, պատուաստելու, ուռճացնելու և զօրացնելու պիտի ծառայէ այն աղճատ և անգոյն ամբողջութիւնը զոր այսօր մենք գրականութիւն կը կոչենք անվարան։

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԹԱՏՐՈՆ

ՏԻԿԻՆ ՋԱՊԼ. ՀԷՔԻՄԵԱՆ

ԻՐ ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԱՍՊԱՐԷԶԸ

Բարձր, արքենի հասակ մը, ներգաչնակ գիծերով եզերուած։ Խրոխտ իրան մը՝ զեղուն կազմութիւնով և ասուդ, կենսալիր գլուխ մը։ Սև մազերուն հովանիին տակ՝ յօնքերուն զոյգ մը սադէ գիծերը կը ծռին դէպի քունքերը և պատկերային աչքեր՝ որոնց հմայքը կ'աւելցնեն լայնաձիր թարթիչները։ Արձուռունգն, կանացի արծուռունգ մը՝ որ կարծես կը լրացնէ դէմքին համմատական մասնամասնութիւնները։ Ժպիտ մը միշտ իր շրթունքին անկիւնները, ժպիտ մը՝ որ թէ՛ հակակրական կը մեկնուի, թէ՛ հակակրական։ Գոհունակութեան ծալքն է և թէ դժգոհութեան գալարը։ Հայ գեղեցկութեան դասական տիպար մը մէկ խօսքով։

Ահա ինքը հաճեալ ներկայացումով մը։

Անգամ մը տեսնել իսկ կը բաւէ համակրական հոսանք մը շինելու իրեն չուրջ։ Բեմին վրայ իր մուտքը կ'ողջունուի գոհունակութիւնով և իր ոգեքիչ, թաւեայ ձայնին չեչտերը կը թրթռացնեն զգացումները։

Իր հայերէն խօսակցութիւնը կը կրէ դրսյմը նախորդ սերունդին «զարգացած» դասակարգին խօսելակերպին, ուր կայ սակայն փերեւեսեալ բան մը՝ մնացած հին օրերէ։

Հայ արուեստագիտուհիներու երբեմնի ծանօթ խումբին միակ չառաւիղն է որ մնացած է ցարդ։ Արուեստը իր մէջ կիրք մը եղած է, զօրաւոր ձգտում մը որ զայն մղած է ամէն նախապարարում և արգելք ոտնահարելով բեմ բարձրանալ։ Ինչ որ ունի իր արուեստ և կարողութիւն՝ իրենն է, ինքնոգնութիւնովն է միայն, ինքնածին ձիրքը աշխատութեան և եռանդին ուժով ուռճացած է՝ առանց ընտիր և խնամատ դաստիարակութեան մը զարգացուն և խորամատ լծակին։ Հազիւ նախնական դաստիարակութիւն մը կրցած է առնել, ինչպէս իր ժամանակի միջնակարգ դասու աղջիկները և ծնողքին մահուան վրայ՝ իր ծննդավայրէն՝ Պէյքօզէն կը փոխադրուի Օրթագիւղ՝ մօտաւոր ազգականներու պաշտպանութեան տակ։

Օրթագիւղ այն ատեն գեղարուեստական գործունէութեան օրրանն էր։ Դեռատի Զապէլ օր մը Թատրոն կ'երթայ։ Տիկին Հրաչեայ տպաւորիչ դեր մը կը կատարէր։ Իր վառ երեւակայութեան մէջ դիւթիչ համմատութիւն մը կ'առնէ այդ պատկերը, երազի, առնուրջի երկարաձգութիւն մը կը հալածէ զինքը՝ ինչպէս քիչ մը ամէն այն անկազմ միտքերը որ առաջին անգամ հիմա հոս Հայ Ցօնկի մէջ մտամբ վրտանգէ ու յարձակումէ դերծ ենք, քանի որ Ֆրանսական պաշտպանութեան տակ կը գտնուինք։

—Բայց ալ վերջ տանք այս կեանքին, ըսաւ Մօնա մելամաղձիկ ակնարկ մը ուղղելով Տուարհանի, որուն մէջ բացայայտորէն կը նշմարուէր խարտիշագեղ աղջկան սէրն ու անձնուիրութիւնը հանդէպ իր ամուսնոյն, որ հիմայ Լիամօքիի դժբախտ մահուամբ, ճշմարտապէս իր ամուսինը միայն կը դառնար։

—Պէտք չէ անապարել, պատասխանեց Տուարհան, մեր թշնամիները անագորոյն ու վայրագ են միեւնոյն ժամանակ, պէտք չէ հաւանականութիւնները ուշադրութենէ վրիպեցնել։ Եւ ուրեմն հիմա պիտի ջանանք որ ամէն արգելք վերցնենք միջոցներէն ու բնաւ երկիւղի ու կասկածի նմոյշ մը չձգենք։

Երկու կիներն ալ արտանց իրաւունք կուտային Լիւսիէնի ու Տուարհանի, բայց զանոնք անգամ մը ձեռք անցնելէ ետք, ի՞նչպէս բաժնուէին, բուն իսկ դժուարութիւնը հոս կը կայանար։

(Շարունակելի)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹՈՐԹՈՆԸ)(161)(

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԶԱՐԺ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ

ՄԵՂՐԱԼՈՒՍՆԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ժ.

ԲԺԻՇԿԸ

Տուարհան քանի՛ առաջ տանէր պատմութիւնը, այնչափ հետաքրքրութիւնը կ'աւելնար երկու կիներուն, որոնց խնդրանքին վրայ երիտասարդը շարունակելով,

—Թարգիրին բերանը՝ անտեսանելի տեղ մը կեցած, ուշադրութեամբ կը հետեւէի Լուկի հաւատարիմ ծառային՝ Սանի ու չինացի բժիշկին միջև փոխանակուած ցաւակցական շարժուձեւերուն, բժիշկը տիրական չեշտով մը Սանի ուղղելով խօսքը,

—Այո՛, ըսաւ, անհրաժեշտ է այս վիրաւորները մօտակայ քաղաք մը փոխադրել։

Այս բժշկին յայտարարութիւնը նպաստաւոր տպաւորութիւն ըրաւ վրաս։ ըսելէ մեծ թիւով վիրաւորներ կային Լուկի մարդոցմէ, բայց արդեօք ինքը ստորին տարատեն ալ վիրաւորուած էր թէ ոչնչացած։

—Բայց կարելի պիտի ըլա՞յ այս փոխադրութիւնը հարցուց Սան։

—Կը յուսամ, պատասխանեց բժիշկը, հասարակ վիրաւորները մէկդի ընելով, էլիքսիր մը պիտի տամ անոր որուն կեանքը չատ թանկագին է ձեզ և այս էլիքսիրին շնորհիւ պիտի կարողանայ դիմանալ փոխադրութեան։

Հաւատքը աւելի զօրացած էր հիմա մէջս, Լուկ ալ անպատառ վիրաւորուած պէտք էր ըլար և բժիշկը անոր պիտի տար էլիքսիրը, որովհեան Սանի համար Լուկէն աւելի թանկագին կեանք չկար։

—Ուրեմն հիմա բանակը քաղաք փոխադրեմ, ըսաւ Սան,

—Ո՛չ պատասխանեց բժիշկը, թող տուր որ վիրաւորները հանգիստ մնան ցորեկուան այս տաքին, երբ տուրը կրսընցնէ իր ոյժը այն ատեն միայն ճամբայ կը հանես բանակը։

Բժիշկին առջև խոնարհեցաւ Սան, որուն դէմքին վրայ յուսահատութիւնը բացայայտորէն կը նշմարուէր, ու գոց վրաններէն մէկուն տակ անհետացաւ, իսկ բժիշկը յամր քայլերով երկնցաւ դէպի վակին եղերքը՝ մտահոգ ու ծանրախոհ ու սկսաւ այցելել հոն սրփռուած վրանները։

Մարտը կը տոչորէր ամէնքս ալ, այս սատանայ Սանը ե՞րբ պիտի փոխադրէր վրանները որ մենք ալ առիթ ունենայինք արձակ համարձակ վար իջնալով մեր պաղակը յաջեցնելու։ Վերջապէս կամայ ակամայ սպասեցինք իրիկուան, ուր արդարև վրանները քակուեցան, բանակը վերցաւ դաշտէն ու մենք միշտ զգուշութիւնը ձեռքէ չձգելով իջանք աղբիւրին եղերքը ու առաջին անգամ ըլլալով հանգստանք կեանքի գոյութիւնն ու ջուրին, օդին և արեւին արժէքը։

Հիմա որ վերջնականապէս ազատուած կրնայինք սեպուիլ, խոնարհութիւն չէր ժամանակ կորսնցնելով՝ բացատրելու հետամուտ պիտի ըլլան մեզ փնտռելու, զգուշութիւնը ձեռքէ չձգեցինք։ իմացանք որ Ֆրանսական Օթէլը իջեւանած էք և կասկած չհրաւիրելու համար մեր վրայ, բնաւ Օթէլին կողմը չգացինք։ Երբ քաղաք մտանք Լիւսիէնի առաջին գործն եղաւ դրամատուն մը դիմել, ուր հեռագրական հրամանով պէտք եղածին չափ դրամ առաւ ի հաշիւ իր Բարիզի Պանքէրէն։ Երբ բաւական դրամ ունեցանք, Թաւլզի վանականներուն հագուստովը ծպտուեցանք կատարելապէս ու այնպէս սկսանք պտտիլ, որպէս զի զերծ մնանք ամէն ենթադրական հալածանքներէ։ Իսկ ասկէ ետք գիտէք թէ ի՞նչպէս հոս հրաւիրեցինք զձեզ, ու ի՞նչ մեծ հրաչքով կրկին միացանք իրարու։

Սառա խոր հառաչ մը քաշելով,

—Ալ հերիք է ո՛րչափ տառապեցանք, ըսաւ, պէտք է անմիջապէս ճամբայ ելնանք, ու շարունակենք մեր մեղրալուսնի ուղեւորութիւնը որ աւա՜ղ չատ երկարեցաւ։

—Վերադարձի վրայ մտածելէ առաջ պէտք է նախ ապահով ըլլանք թէ, Լուկի մարդիկը դադրած են այլ ևս մեզ հալածելէ, պատասխանեց Լիւսիէն, դաշտին մէջ մնալը. ուստի Քի Լիւաֆ տաժանելի ճամբով վերադարձանք Ֆրանսական պահակաղօրքերուն մօտ, ուր դեր-գնդապետ Տալմէրէ մանրամասնաբար հաղնկալով ձեր արկածներն ու մահամերձ հիւանդութիւնը օնանք մատնոգ ըլալ։

Հոն մեր երկու հաւատարիմները, Մր. Ժուայէօ ու Միս Սուրիր արձակուրդ առին մեզմէ, իրենց անբաժան ընկերներով՝ երթալ կրկին Լուկի մարդոց միանալու, որպէս զի մօտէն հրակեն ու իմացնեն մեզ անոնց շարժուձեւերը։ Երկու տղեկներուն չափ ալ Ֆրէտ ու Զիզի զգածուած կ'երեւէին այս բաժանումէն։ Այս ամէնէն ետք ձեզմէ ստոյգ տեղեկութիւն մը ստանալու համար կարմիր գետին եղերքն եկանք, ուրկէ նաւակ մը վարձելով, ամէն նաւահանգիստ սկսանք տեղեկութիւն հարցնել ձեզ նկատմամբ, ո՛չ ոք կրցաւ ստոյգ բան մը ըսել։ ամէնքն ալ անորոշ, տարաբաժ յայտարարութիւններ կ'ընէին, որոնցմէ վերջապէս հասկնալով որ Հայֆոնկ եկած էք, մենք ալ հոս ուղղուեցանք, և սակայն նկատելով որ Լուկի մարդիկը այս ֆրանսական գաղթականութեան մէջ անտեսանելի մնալու համար՝ Գանգրի Կղզին ալ մտանք։ Ինչպէս ինքդ գիտես՝ Սթիվենսընի Գանձի Կղզին անցեալ տարի իբր թերթոն թարգմանուեցաւ։ Մանկուսի չորրորդ էջին մէջ։ Իր անտիպներուն մէջ կայ նաեւ թարգմանութիւնը Հօրեղբայրս եւ Ժողովրդապետս «բարոյալից» վէպին, ինչպէս նաեւ կարգ մը դասական հեղինակներու խաղերուն։

Նուպարեան կ'երեւի իր սերունդին մտածումներուն և գաղափարներուն կապուած մարդը կը մնայ դեռ։ Իզմիրի երբեմնի թարգմանչական դպրոցը՝ Մամուրեան, Զիլինկիրեան, Տէտէեան, Նուպարեան և այլն, որուն չատ բան կը պարտինք թէ՛ ընթերցասիրութեան ճաշակի տարածման և թէ գրականութեան տեսակէտով, երբ քառորդ դար մը առաջ գործունէութեան սկսաւ, մէկ կողմէն նկատի առած ատեն ժողովրդականացման խնդիրը, միւս կողմէ սահման չէր դաղրեր թառելէ նոյն ատեն՝ Վիլկանութեան մեծագոյն հեղինակներուն բուրատանին մէջ։ Հիւգո, Տիւմա, Միւսէ՝ այն չրջանին հսկաներն էին, և այսօր իսկ իրենց արժէքը և քիչ մըն ալ այժմէութիւնը չեն կրսընցուցած։ Բայց հիմա որ գրականութիւնը իր ոգիին և ձեւերէն չատ ու չա՛տ բան փոխած է, չեմ գիտեր թէ ո՛րչափ արդարացուցիչ պիտի ըլար հմուտ գրիչներու կառչիլ նո՛յն դատումներուն և տեսակէտներուն, և գործել այն դիւրամատչելի և քիչ մըն ալ վարժապետական ասպարէզին մէջ, ուր արդէն չատեր կ'աշխատին՝ իրենց իբր գործ ընտրած։ Նուպարեան պէտք էր թողուր որ այդ կարգի գործերը թարգմանեն մեր թերթերուն առօրեայ խմբագիրները և իր լեզուական կարողութիւնները և արժանիքները յատկացնէր միջազգային գլուխ-գործոցներ համարուած երկերու վերածման։ Դասական գործերու իր թարգմանութեանց համար չենք կրնար տարակարծիք ըլալ, բայց անոնք ալ անհամանակ չպիտի ըլային կեանքի սա ճեպընթաց և միշտ յառաջադիմող արշաւին ատեն, ուր հազիւ ժամանակ կայ արդի հոգիին ու մտահոգութիւններուն աւելի խոսող ժամանակակից միտքերը և երկերը փնտռելու գրականութեան մէջ, և անոնց զեղեցկութեան մէջ գտնցնել փարձելու մեր տենդոտ ախորժակները։ Դասականութիւնը կրրնայ անայլայլ զեղեցկութիւնը եղած ըլալ։ բայց այժմեան յարափոխ և յեղուծին ճաշակներուն, պահանջներուն, աշխարհիկ անկախութեան առջև այդ վեհանձնդարտ ոգեանը աւելորդ և տաղտկալի չի՛ կրնար դառնալ։

Թողունք գերման և հիւսիսային մեծ միտքերը, ուր վիպասանները որոնք նոր երակ մը մտցուցին համաչխարհիկ դրականութեան մարմնին մէջ, մեր ամէնէն չատ գիտցած լեզուին՝ ֆրանսերէնի մէջ իսկ ոչ միայն ապրող գրագէտները, այլ մեռնող սերունդը անգամ խաւար են մեզի համար։ Պալզաք, Սթէնտալ, Տօտէ, Մօբասան, Ֆլօպէռ և Զոլա կնքուած միտքեր եղած են մեր ժողովուրդին առջև։ Տօտէէն և Մօբասանէն մէկ երկու վէպ թարգմանուած են ժամանակին թերթերուն մէջ և սակայն գիրքի չեն վերածուած։ Իսկ արդի փառքերը՝ Անաթոլ Ֆրանս, Վէրհարն, Լըմանիէ, Մէթէրլինկ, Միւռպօ, Բօլ Ասան, Ռօնի, և ուրիշ չատեր չեն գիտեր ե՞րբ հայերէնով պիտի խօսին։

Նոր սերունդը սակայն կ'երեւի աւելի բծախնդիր է այս մասին, սակայն իր ալ թարգմանիչները քիչ են։ Վերջին տարիներու յիշատակելի աշխատութիւններէն եղան Զիֆթէ Սարաֆի թարգմանութիւնը Գուռժէի՝ Ասատկերտին, և Գրիգոր Մալխասինը՝ Կնքուածներու Դեռահաս Միջակարեարը գործին։ Հոս կրնանք յայտնել նաեւ որ Զիֆթէ-Սարաֆ կատարած է Գուռժէի մէկ ուրիշ վէպին թարգմանութիւնը, Գոլանճեան՝ Ֆլօպէռի Տիկին Պովարին և ուրիշ երկու գրաբերներ ալ Լ.Թիի Իսլանեայի ձկնորսը և Մարսել Բրեվոյի կնոջ մը ատունը։

Ինչ որ սակայն թարգմանողներուն թափը կը կապտէ՝ հրատարակութեան ծախքն է, որ վերջապէս բաւական կարեւոր չափի մը կը հասնի սովորական քսակներու համար։ Այն համոզումը ունինք որ լաւագոյն և խղճամիտ գրական գործ մը ամէն պարագայի տակ կը վայելէ իրեն արժանի ընդունելութիւնը և համակրութիւնը։ Այս կառանին վրայ երբ հրատարակիչները և թարգմանիչները ձեռք ձեռքի տան, կատարած պիտի ըլլան գործ մը որ թէ՛ մնայուն և ապրող պիտի ըլայ և թէ՛ կենսական բաց մը գոցելու, պատուաստելու, ուռճացնելու և զօրացնելու պիտի ծառայէ այն աղճատ և անգոյն ամբողջութիւնը զոր այսօր մենք գրականութիւն կը կոչենք անվարան։

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԵՐ

Բանաստեղծները ինչ տեսակ մարդ են. ի՞նչ ապրանքի տիրուած են. ի՞նչ չեն կարգուիր, կ'ուտե՞ն թէ օդով ու եթերով կը սնանին. տունի «ֆիրա» կուտա՞ն, գիտե՞ն թէ ճանիի է միսին օխան եւ ուրէկ կ'ելլայ պամիային, ձմերուկին եւ վարունգին աղէկը. իրենց հանմիերը ի՞նչ կ'արադրեն եւ յանգ գտնելու համար ի՞նչ կ'ընեն։

Սա՛ հարցումներ բուած եր սիրելի բաբեկամներես մէկը...Եոզդաւեն եւ խնդրած եր որ գծեմ սանմանը մեր բանասեղծներուն եւ բացատրեմ թէ ի՞նչ տեսակ մարդիկ են՝ Միրհանն Պարսամեան, Եդուարդ Գոլանճեան, Հրանտ Նազարեան, Արս. Յարութիւնեան, Միսաք Մեծարենց սիրելի ամպաքնակ բաբեկամներս։

Մեկ բրէ ուրեմն ո՛վ դու Եոզդաւցի բաբեկամս.

—o—

Բանաստեղծը մարդ չէ...այլ անհիթական էակ մի, որ սակայն կը քալէ, կ'ուտէ, կը խմէ, ... հրաշիւք թնա։

Բանաստեղծը էակ մըն է որ թէեւ մարմնով երկրիս վրայ, սակայն միշտ հուրիներու հետ է մտքով։

Բանաստեղծը իր առանին համար ծառայ չը բաներ, բայց իր մտքին համար առանց ամաչակոտ սպասաւոր մը ունի՝ Մուսան...որ ուզած ատենը կուգայ։

Բանաստեղծները առաջ մարդու չեին նմաներ...բայց կամաց կամաց մարդու նմանիլ սկսան. առաջ եղունգին կ'երկարեին, մազերնին կը կարճեցնեին, չեին հագներ այն բաները որուն օձիքը առնուազն սէկուկէս օխայ եւ կապած չեր. ոյժմ առանց հակառակը կ'ընեն։

Բանաստեղծը ձեռքով գլուխը կը բռնէ և... ոտքով կը գրե։

Բանաստեղծը նստած տեղը յանգ կը գտնէ, մինչդեռ ես դուն հանք գտնելու համար Թրանսվալ երթալու ենք։

Բանաստեղծը ընդհանրապէս կամ Մալկարոյի կ'ըլլայ և կամ...Ակնցի։

Բանաստեղծը բան կ'ստեղծէ, իսկ... մարդ ստեղծելը ուրիշներուն կը ձգէ։

Բանաստեղծը առանց թենթ համարելու կենաց ձայնը թաւէշի, խօսքը մատամշոյի, հանճարը՝ խաստի. ամպերը՝ մութ գոյն խումարի, ստուերը՝ պատմչի և ամենատգեղ կինը՝ հուրիի մը նմանցնել, առանց...Ազգ. Հեւանդանոց պյելբութեան երթալու,

Բանաստեղծը միշտ կիներուն հետ գործ կ'ունենայ իր չորս չորս կամ երեք երեք ոտքերովը, իսկ իրականին մէջ շատ կ'ամչնայ նոյն իսկ վարժուհիի մը հետ խնալէ։

Բանաստեղծը միշտ կը մեռնի թոքախտէն...ոտանաւորներուն մէջ. իրականին մէջ սակայն տարեգրութենէն էջերուամ չէ արձանագրուած բանաստեղծ մը որ մեռնի...թոքախտէ։

Բանաստեղծը մայիսին՝ սոխակն ու վարդը, ցուլիսին թռչնիկն ծաւք, ցուլիսին լուսինը և ձմեռը՝ ձիւնը կ'երգէ և եթէ ուրիշ բան չը գտնէ...եշ ու կով կ'արածէ... ոտանաւորով։

Բանաստեղծը բանաստեղծական գրքեր ալ կը շինէ և յետոյ մեծաքանակ կը ծախէ... նպարավաճառներուն։

Բանաստեղծին շինած գրքերը եթէ կարդալ ուզես կը տեսնես որ թուղթերը իրենք իրենցմէ գաղաալ կ'սկսին...որովհեան ամէն մէկ էջի մէջ խըյթ...փոյրալ կը փչէ. եթէ առանց հովանոցի կարդալու ելնես՝ սեամրթիմ կը գտնաս, այնչափ կ'սյրիս արեւէն, որ իր ճառագայթները արձակած է միշտ հոն։ Իսկ փառք տուր Աստուծոյ եթէ հոն փչած սիլքէն մնալով...գէնիլրէնցաս չըլլաս Զմոռնամ ըսելու. նաեւ որ բանաստեղծի մը գիրքը կարդալու համար ոտքերդ մերկացնելու և առանկ մէջը մտնելու ես, այնչափ շատ կը հոսին «զուլալ» առուակներ և մշտահոս գետեր, որոնք...կը յորդեն ալ։

Բանաստեղծը մեծ

ներկայացումի մը այլայլիչ փայլին առջեւ գանուին։

Բայց Զապէլի վրայ խոր կ'երեւէր այդ տպաւորութիւնը։ Տունը մինակ պահուն՝ հայելիին առջեւ անցած կը կրկնէր ու կը կրկնէր Տիկ. Հրաչեայի շարժումները, ձեւերը և խօսքերը։ Ասիկա կիրք մը կ'ըլլար իր մէջը, և չուրջիններուն զգալով որ մի՛ գուցէ «վանդ» մը՝ դերասանուհի՛ ըլլալու «սոսկալի վանդը» ստանայ անոր, կ'արգիլեն զինքը թատրոն երթալէ։ Բայց... կարելի՞ է թումբ դնել յորդող ուժին առջեւ։ Դիտեցէք. դերասանութիւնը ահռելի զօրութիւն մըն է որ չի քայքայուիր մինչեւ ենթակային սպառումը. գրելու տենդը տկար կը մնայ անոր քով։ Այսպէս Զապէլ որ տակաւ գիտակցութեան տարիքը կը թեւակոխէր, աւելի լուրջ սէր մը կուտայ թատրոնին, և հակառակ արգելքներու, ընկերուհիներու հետ կը յաճախէ ներկայացումներուն։

Բեմի համար առաջին յատկութիւնը ունէր արդէն, հմայիչ գեղեցկութիւն մը օծած էր զինքը։ Հազիւ 15-16 տարու՝ իր հրապոյրներուն անդիմադրելի կատարելութեան մէջ, ամուսնութեան խնդրուեցաւ։

Ամուսնացած էր արդէն, և հազիւ 17 տարու երբ Տիկ. Զապէլ վերջապէս կը խոյանայ այս ահեղքնող ու կարծող ասպարէզին մէջ, ուր հրատարակչոր բաղձանք մը կը մղէր զինքը, դիմահարելով, արհամարելով այն ամէն նախապաշարումները և աւանդապահութիւնները որ զինքը կապել կ'ուզէին տունի կնկան դերին մէջ։ Առաջին անգամ բեմ կ'ելլէ Օրթագիւղ Վարդովեանի առաջնորդութեամբ՝ Սանտրոքեզի մէջ պանդոկապետին կնոջ դերով։ Առաջին քայլը առնուած էր, գնահատուած էր, և վեց ամսուան վարժութիւն մը բաւեց որ իրեն վստահուին առաջնակարգ դերեր։

Ասկէց վերջ լայն է իր ասպարէզը։ Սկսաւ կարեւոր մէկ դէմքը կազմել առանձին խաղարկութեանց խումբերու, մինչեւ այսօր երբ օսմ. բեմին առաջին արուեստագիտուհի՝ անոր կը բռնէ, երբեմն մասնակցելով նաեւ Պէնլեանի Օպերէթի խումբին, ուր մասնաւորապէս գնահատուած են Պել-Էլենի և Լեպլեպինիի մէջ կատարած իր Քոնքուալթոյի մասերը։

Տիկին Հէքիմեան իր համբաւին և գործունէութեան բարձրութեան հասած է Մնակեանի խումբին մէջ, ուր անվրիպելի բրիմա-սօնան էր, մի՛չտ ծափահարուած, միշտ նախապատուած արուեստաբերներու կողմէ։ Մելոդրամներու և տռամներու հոգին է ինք, տառապող մայրը, հոգնուէր քոյրը, թեթեւաբարոյ պչրուհին, սիրատենչ կիսաչարիկը, անձնազոհ ամուսինը, խրոխտ ազնուականը և գալարուող մուրացիկը։ Իրեն համար գաղտնիք չունին այդ խաղերուն տիպարները՝ զորս կ'ստեղծուորէ, կ'ոգեւորէ, կ'ապրեցնէ այնքան իրականութիւնով և արուեստով որ նրբախիզձ քննադատութեան մը խստութիւններուն կեր չտայ։ Ցնցումները, զգայնութիւնները, սրտաբեղմումները և յուզումի բոլոր մանրամասնութիւնները փայլուն օրէն կը թարգմանուին իր ամբողջ մարմնին վրայ և զարգացած դիմախաղութեան (միմիկ) իր ձիրքը խօսքէն աւելի ուժով կը բացատրէ կացութիւնը։ Շատ մը խաղերու դերերը իր ստեղծագործութիւններն են. բեմական փորձառութիւնը իրեն տուած է տիպարը անմիջապէս հասկնալու և զայն արտայայտելու դիւրութիւնը։

Իր գլխաւոր դերն է Գամելիաքարդ Տիկինը, որու մէջ իրապէս կը փայլի իբր առաջնակարգ արուեստագիտուհի։ Իր միւս ամենայաջող դերերը եղած են Ռոպէր Աւազակապետի մէջ՝ Օսֆին, Սեր առանց համարմանի մէջ Լիվիա Կոմսուհին, Կոյր Զօրապետին մէջ Մարիան Տիվալ, Տպիլիայի մէջ Տպիլան, Նախանձողքի մէջ Մաոի Բոզ, Սառա Կոմսուհիին մէջ՝ Սառան և Մոր Դասիարակուքեան մէջ՝ Մարկրիթը։

×

Ահա կարճ գիծերու մէջ կեանքը Օսմ. բեմին արդի զարդին, որուն ի պատիւ այս շաբաթ գիշեր Բերայի մէջ կը տրուի Ալէքսանեան խումբին կողմէ խիստ յուզիչ տռամ մը՝ Մեր Զաւակներ կամ Մայրական Դասիարակութիւնը, բնկերային հիւով խաղ մը, որուն գլխաւոր դերը՝ Մարկրիթը՝ պիտի կատարէ նոյն ինքն Տիկին Հէքիմեան։ Իբր լաւագոյն նօթ մը յիշենք թէ հանդուցեալ Նուրեան էֆէնտի, այս խաղին ներկայացումէն ետք, թանկարժէք ծաղկեփունջ մը նուիրած է Տիկին Հէքիմեանի՝ իբր հաւատիք մը այն հիացման որուն առարկայ եղած էր այդ գեղեցիկ տիպարով։

ՏԻԼԷՔԱՆԴ

ԹԱՏՐՈՆ ԱԼԻԷՔՍԱՆԴԵԱՆ

Այս գիշեր, ժամը 8ին, Շահզատէ Պէյի թատրոնին մէջ Ալիքսանեան թատերախումբը պիտի տայ չքեղ ներկայացում մը ի նպաստ խումբին կարեւոր դերասաններէն Բիւլհանեան Էֆէնտիի։ Խաղն է Լիհնի Տիտի, 5 արարով յուզիչ տռամ։ Երկու արար զուարճալի մը խիստ ծիծաղաշարժ և քանթեներ Օր. Կէմլիայի կողմէ։

ԱՐՏԱՔԻՆ

Միջազգային Կացութիւնը

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Ի՛Ր ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Գրեց՝ ՖՐԻՏՐԻԽ ԲԱՈՒԼԱՆ
ԲՐՕՖԷՍՈՐ ՊԵՐԼԻՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ

ՊԵՐԼԻՆ, 12 Ապրիլ

Այս պահուս ձեռքս հասաւ «Միջազգայնութեան Հանդէս» նոր պարբերականին առաջին թիւը։ Կը հրատարակուի Լայբցիկի և Ամսթէրտամի մէջ միեւնոյն ժամանակ չորս լեզուներով — Գերմաներէն, անգլիերէն, ֆրանսերէն, հոլանտերէն։ Հրատարակիչներն են «Լա Հէյի մէջ Միջազգային Խաղաղութեան համար» կոչուած ընկերութեան մը ներկայացուցիչները։ Այս Հանդէսին նպատակն է կեդրոնական օրգան մը ըլլալ միջազգային խաղաղութեան բոլոր ջանքերուն։ Վերջաբանին մէջ փափաք մը կը յայտնուի միջազգային խաղաղութեան համար «հաստատուն մայրաքաղաք» մը ընել Լա Հէյը, միջազգային աշխատութեանց համար մասնաւոր հաստատութիւններով։

Դիտելու արժանի կէտ մըն է որ միեւնոյն ժամանակ Պերլինի մէջ պիտի հրատարակուի «Միջազգային Շաբաթաթերթ մը Դիտութեան, Գեղարուեստի և Արհեստագիտութեան համար», որ իր աշխատակիցներուն ցանկին մէջ կը թուէ առաջնակարգ անուններ Պերլինի գիտնական աշխարհէն։ Ասոր հրատարակիչն է Բրօֆ. Բ. Հիննէպէրկ, «Գերմանական Գրական Օրաթերթ»ին խմբագիրը, որ վերջերս նոր համբաւ մը տնեց իրեն համար իբրև գիտական աշխատութեանց կազմակերպիչ, հրատարակութեամբ գիտութեանց ստուար դրական Համայնագիտակի մը, «Ներկային Քաղաքակրթութիւնը» վերնագրով։

Անպատճառ չենք ուզեր առնչութիւն մը նկատել երկու նոր Պարբերականներուն հրատարակութեան մէջ, այլ անոնց ծնունդեան ամիսը Ապրիլը ըլլալով, թերեւս նշան մըն է ասիկա թէ գարնան չունչը միջազգային խաղաղութեան նպաստաւոր է, և նորանոր ջանքեր ի լոյս կուգան անոր համար։ Տարակոյս չկայ թէ խաղաղութեան ձգտումը կայ օդին մէջ։ ան կը գործէ բազմաթիւ նոր ձեռնարկութիւններով. սկսեալ Ամերիկայի և Եւրոպայի մէջև գրական և գիտական դասախօսութեանց փոխանակութենէն մինչև միջազգային իրաւաբարական ատեանները և խաղաղութեան համաժողովը. և նաև մինչև համաշխարհիկ լեզուի մը հաստատութեան համար տարուած ջանքերը։ Գիտական, բժշկական, գրական, ամէն սահմաններուն վրայ կը բացուին միջազգային կազմակերպութիւնները. թէ՛ գործնական և թէ մասնագիտական նպատակաւ, ինչպէս գիտութեան և գիտական խուզարկութեանց։ Ամերիկա, Ծ. Ասիա և Կեդր. Ափրիկէ Եւրոպայի հետ ամէն ժամանակէ աւելի հաղորդակցութեան մէջ են ընորհիւ առեւտրական, գիտական և ուղեւորական յարաբերութեանց, նմանը չտեսնուած մրցումի եռանդով մը տոգորուած են Եւրոպական Տէրութիւնները, քաղաքակրթութեան շաւղին վրայ առաջին կարգը բռնելու պայքարին մէջ։ Գաղթային ծաւալման ջանքերուն խորիմաստ նշանակութիւնը՝ այս է, առանց սակայն նոր երկիրներ գրաւելու ոգի փափաքի։ Ասկէց կը սաստկանան հակառակութիւնները, ճիշդ ինչպէս Ծ. դարուն մէջ Եւրոպական Տէրութիւնք կ'աշխատէին զիրար գերազանցել ծովային ուժերուն աւելցնելու համար։ Եւ այս առեւտրական ու ճարտարարուեստական մրցումին մէջ արդարև օրենութիւն մըն է որ պատերազմ չի ծագիր անոնց միջև։

Ո՞վ չուզեր միթէ այս զարգացումը ուրախութեամբ ողջունել։ Բանականութիւնը և խմաստասիրութիւնը չեն կրնար մարդկային պատմութեան համար ասկէց աւելի նպաստաւոր մրցում մը նշանակել, զոր արդէն կրօնքը իբրև նշանաբան ընդունած է, որով կարելի կ'ըլլայ ճարտարարուեստը խաղաղութեան գիտութիւնները յառաջացնել, կատարելագործելու համար քաղաքակրթութիւնը։

Գերմանական ժողովուրդը բոլոր միւսներէն առաջ ջանքերու այս ուղղութիւնը կ'ողջունէ սիրով։ Գերման բանաստեղծները և խորհողները շատ կանուխէն մասնաւորապէս իրենց սրտին սիրական առարկայ ըրած էին քաղաքակրթութեան անուամբ։ Քանի՞ հէրտէր, կէօթէ և Շիլլէր անուններ, որոնք գրականութեան դարաշրջան կը կազմեն, արդէն իսկ բաւական կը խօսին գերման ժողովուրդին յառաջդիմասէր զգացումներուն վրայ։ Գերման ժողովուրդը իր աշխարհագրական դիրքով և իր պատմական ուղղութեամբ կը թուի նախասահմանեալ ըլլալ այս գաղափարին վարիչը ըլլալու, Եւրոպայի կեդրոնը հաստատուած, ցեղակից պետութիւններէ շրջապատուած, տարբեր սերունդէ խառն ժողովուրդներու միջեւ, դաւանական մեծամեծ տարբերութիւններով բաժնուած, բայց վերջ ի վերջոյ պետական միութեան մը յայտնուած, այնպէս որ այսօր Գերմանիա նախախաղար մը կրնայ ծառայել ցեղով և կրօնքով տարբեր ժողովուրդներու, որոնք վերջապէս միութեան մը յանգեցան ի շահ բոլոր գերմանական աշխարհին։

Բայց այս պահուս տարօրինակ հանգամանքի մը կ'ուզեն տեսնել։ Նոյն ա՛յն Գերմանիան, որ հին ժամանակներու կռիւներէն վերջ իր ցեղային միութիւնը կազմակերպեց և խաղաղութեան վարիչ մը ըլլալու սահմանուած կը թուէր, այսօր բռնադակ աշխարհի Մամուլին կողմէ կը ներկայացուի իբրեւ արգելք միջազգային խաղաղութեան, քանի որ կը հակառակի զէնքնկեցութեան գաղափարին, և նոյն իսկ չուզեր որ Լա Հէյի ժողովին մէջ անոր վրայ խօսք բացուի։ Ամբողջ աշխարհ խաղաղութիւն և զէնքնկեցութիւն կ'ուզէ եղեր, նախ և առաջ Անգլիա և Ֆրանսա, Իտալիա և Ռուսիա ոչ նուազ, մինակ մէկ Տէրութիւն դժուարութիւն կը յարուցանէ. ասիկա է Գերմանիան։ Եւ գործի վրայ եղող տարաբնակագիրներ մասերէնին այս Տէրութեան վրայ կը տնկեն, ըսելով.— Ժամանակը եկած է լրջօրէն վարուելու Գերմանիոյ հետ, և անոր խելքը գլուխը բերելու։

Այս յօդուածին սկիզբը յիշուած Պարբերականին մէջ ալ մասնաւոր գրութիւն մը կայ, որուն հեղինակն է անգլիացի ծանօթ խաղաղասէր Ուիլիամ Սթէտ, որ կը խօսի Տէրութեան մը վրայ (Գերմանիա), որ սկիզբէն ալ աշխատեր է սպառազինութեանց դադարման հարցին քննութիւնը խափանել, բայց թէ մեռցեալ քառասունեհինգ Տէրութիւնները իրենց անասելի նկատեր են «այս անքանաւոր պահանջումը», և մերժեր են անոր խօսքը։ ասոր վրայ, այդ Տէրութիւնը (միշտ Գերմանիան) պարտաւորուեր է ետ առնել իր արգելքը, ապա թէ ոչ՝ «ժողովը տեղի պիտի ունենար առանց պատուիրակի սպասելու այդ Տէրութենէն որ այսքան ձախող դիրք մը բռներ է։» Սթէտ յարձանակաւ կ'աւելցնէ.— Սպառազինութեանց սահմանափակումին վրայ ամէն պարագայի մէջ բանակցութիւններ պիտի կատարուին։ Մեծին Բրիտանիոյ կառավարութիւնը հաստատապէս պատուոյ խօսք տուած է առաջին ասուիճանին վրայ բերել այդ հարցը։ Հաւանաբար պիտի առաջարկէ.— Այս տարիէն սկսեալ զինուորական ծախքերու համար որոշ ելմտացոյց մը հաստատել։ Մր. Սթէտ ինք ալ խնդրական կը նկատէ այսպիսի առաջարկութեան մը ընդունելութիւնը, բայց կ'ըսէ թէ յառաջ բերելն անգամ շատ կարեւոր դէպք մըն է, քանի որ «հանրային կարծիքը պիտի դաստիարակուի այս անգլիական առաջարկութեան վրայ», որուն համար կարգ մը տնօրինութիւններ պիտի խնդրուին.— Միջազգային ասպետութիւններ և հիւրասիրութիւն. Տէրութեանց միջեւ չարակամութեան փորձերը մեղմացնել, խաղաղութեան համար ելմտացոյց մը պատրաստել, այսինքն զինուորական ծախքերուն հարիւրէն մէկի համեմատութեամբ գումար մը որոշել, պատերազմական նախարարին մտ «խաղաղութեան նախարար» մը հաստատել։

Նպաստակ չունիմ առարկութիւն յարուցանելու այս բարի և համայնրեի առաջարկութեանց դէմ. ես վերջինը պիտի ըլլամ չփափաքողներէն որ Տէրութիւնք զիրար մօտէն ճանչնալով, թշնամական բնազդումները անհետ ըլլան։ Մէ՛կ կէտի վրայ միայն կ'ուզեմ զոյգ մը դիտողութիւն ընել, այսինքն ա՛յն մասին թէ Գերմանիա միայն կը հակառակի խաղաղութեան ջանքերուն, Անգլիոյ Բարլամէնթին ազնիւ դիտաւորութեանց, ամերիկեան խաղաղասէրներուն, ֆրանսացի խաղաղասէրներուն և Ռուսիոյ վեհոգի ջանքերուն։ կ'ուզեմ ցոյց տալ թէ Գերմանիա Լա Հէյի ժողովին մէջ տարօրինակ կացութեամբ մը կը ներկայանայ, ոչ թէ որովհետեւ Եւրոպայի մէջ ամէնէն պատերազմասէր ժողովուրդն է, կամ ոչ թէ մէկը կրնայ համաձայնիլ Գերմանիան զրաւամոլ և պատերազմասէր ժողովուրդ մը անուանել, ինչպէս որ էր Ֆրանսա Նաբոլէոն Ա.ի ժամանակ կամ Անգլիա ԺԸ. դարուն մէջ, զոր Քանի բոլոր ժողովուրդներուն մէջ ամէնէն աւելի պատերազմասէրը կը կոչէ, այլ որովհետեւ Գերմանիա աշխարհի մէջ ամէնէն խաղաղասէր, բայց միեւնոյն ատեն ամէնէն աւելի թշնամի ունեցող երկիրն է։ Կը խնդրեմ որ Անգլիացիք պահ մը իրենք զիրենք Գերմանիոյ կացութեան մէջ երեւակայեն։ Անգլիական ժողովուրդը ազատով նստած է իր անառիկ կղզիներուն մէջ, միայն չանցներ թշնամի մը տեսնել իր հողին վրայ։ Ինչո՞ւ համար զէնքնկեցութեան ծրագիրներ չյղանայ, որոնք իրեն վանդալուոր չեն թնար։ Իր նաւարանները և իր գործարանները ամէն վայրկեան գործի վրայ են, իր պակասները լրացնելու համար։ և ինչպէս չուզէ որ միւս ժողովուրդներն ալ համամիտ գանուին իր առաջարկութեան։

Բայց Գերման ժողովուրդին կացութիւնը բոլորովին տարբեր է։ Եւրոպայի բոլոր մեծ զինուորական Տէրութեանց միջև պարփակուած կը մնայ, իր սահմանագլուխները բաց են և անպաստ, մասնաւորապէս արեւելքէն, ովկիանոսի վրայ իր դուռները գիւրաւ կը բռնադատուին, իր ծովային զօրութիւնը նորածիլ և տակաւին պայքարի անփորձ։ Արեւելքէն դրացի է ա՛յնպիսի Տէրութեան մը (Ռուսիա) որ կրնայառ այժմ տկար ըլլալ իր յարձակողական ուժին մէջ, բայց սա՛ ահագին առաւելութիւնը ունի որ իր մեծաքանակ ընդարձակութեան և աշխարհագրական կացութեան շնորհիւ գրեթէ Անգլիոյ նման անյարձակելի է։ Ռուսիա մեծ բան մը չի կորսնցներ զէնքնկեցութեան առաջարկին յարելով. ոչ մէկը կը սպառնայ անոր։

Արեւմուտքէն Գերմանիա սահմանակից է Եւրոպայի ամէնէն հին և ամէնէն հպարտ զինուորական Տէրութեան. և այդ Տէրութիւնը (Ֆրանսա) տակաւին Գերմանիոյ դէմ լեցուած է թշնամական արամադրութիւններով և վրէժխնդրական յատակաձեւերով, արժանապատուութիւնը վիրաւորուած զգալով։ Ֆրանսա ևս կրնայ զէնքնկեցութեան դէմ պայքարիլ։ Ասիկա պիտի ընէ, եթէ սակայն միւս կողմէ իր ժողովուրդին տարուէ տարի պակասելուն հետեւանքով նախամեծար չհամարի հաւանիլ անգլիական առաջարկութեան, որովհետեւ իր սպառազինութիւնը ինքնին պիտի դադրի, և իր գործին կուգայ եթէ միւս ժողովուրդներն ալ իրենց հետեւին քանի որ ասկէց օգտուողը ապագային ինք պիտի ըլլայ։

Մինչև վրայ Գերմանիա կը բաղխուի աշխարհի ամէնէն զօրաւոր և խրոխտ ծովային Տէրութեան, Անգլիոյ։ Իր ահագին գերակշռութիւնը կը պաշտպանէ զայն ո և է յարձակումէ, իսկ ընդհակառակն իր յարձակումը ուրիշին վրայ դիւրին և ապահով խաղ մըն է։ «Ուէսթմինսթըր Ռիվիու»ի մէկ յօդուածին մէջ Մր. Հոբսըն կը գրէր թէ Անգլիոյ ապահովութիւնը ծովու վրայ ամէն ժամանակէ աւելի հիմա ապահովուած է, որովհետեւ Տրեդնօտներու տորմիլ մը բացարձակապէս անյարձակելի կ'ընէ զինքը։ 1895ին Անգլիա իր նաւատորմին համար 17½ միլիոն սթէրլին կը ծախսէր, որ 1905ին բարձրացաւ 37 միլիոնի։ Այս պարագաներուն մէջ կը հակցուի որ Անգլիա սպառազինութեանց դադարման կողմը դառնայ։

Այսպէս Գերմանիոյ համար երեք մեծ մրցակից Տէրութիւններ կան զինուորական մեծ ուժերով, որովհետեւ Աւստրիա և Իտալիա իրեւ բարեկամ և անտարակուսելի կերպով խաղաղասէր Տէրութիւններ կրնանք այս հաշիւին դուրս ձգել։ Փոքրիկ Տէրութիւններն ալ, Դանիա և Շուէտ, Հոլանտա և Զուիցերիա կ'ուզեն խաղաղութեան Ժողովին պատուիրակ կը դրկեն կ'ուզեն ոչ, անոնք մեծ կարեւորութիւն մը չունին։ Ճարոն և Միացեալ Նահանգներն ալ կրնանք նկատի չառնել։

Այս մեր դիտողութիւնները պաղարիւնով ի նկատ առնողները կը յուսամ թէ պիտի հասկնան թէ ինչո՛ւ համար Գերմանիա մեծ խանդավառութիւն մը չունի և ցոյց չի տար զէնքնկեցութեան ծրագրին նկատմամբ։ Զկայ ուրիշ Տէրութիւն մը, որուն Գերմանիոյ չափ ծանր գայ համակերպիլ որոշ չափի մը՝ սպառազինութեանց մէջ։ Ոչ թէ որովհետեւ Գերմանիա չար ոգի մը կը տածէ զինուորականութեան համար,—իրա՛ւ կը պարծի իր բանակով, բայց հակառակ տարը 37 տարիէ ի վեր ընաւ խաղաղութիւնը խանգարած չէ,—այլ որովհետեւ իր քաղաքական և աշխարհագրական դիրքին պատճառաւ ուրիշ ամէն Տէրութիւններէ աւելի վտանգներով շրջապատուած է, և միւս կողմէ որովհետեւ թէ՛ իր ժողովուրդին և իր հարստութեան քանակով ուրիշ ամէն ժողովուրդներէ աւելի ի վիճակի է իր պաշտպանական ուժերը աւելցնելու ցամաքի և ծովու վրայ։ Եւ պէտք չէ մոռնալ նաև որ Գերմանիա իրեւ հաստատուն աշխարհիկ և գաղթային Տէրութիւն իր զարգացման մէջ մեծ մասամբ եռ մնացած է յետեւէն, և տակաւին շատ բան պէտք ունի, որուն ժամանած են միւս Տէրութիւնները դարերէ ի վեր։

Կշտամբելու հարկ չկայ որ այս վիճակին մէջ գտնուող Տէրութիւն մը կը հակառակի զէնքնկեցութեան ծրագրին։ Խաղաղութեան պատրաստակամ տակ Գերմանիոյ առաջարկուած յատակագիծն առթիւ գերման պետական մարդիկ կրնան իրաւամբ յիշել սա՝ հին առածը թէ «Խոտին տակ ծածկուած է օձը.»

Շատերը խաղաղասիրութեան պատրուակով ինչ քաղաքական նպատակներ առուլ քաշած են, պատմութեան մէջ ասոր օրինակները չեն պակսիր։ Անգլիա աղէկ գիտէ այս կէտը։ Ֆրանսայի «խաղաղասէրներ»ուն երբ անգամ մը հարցուեցաւ թէ Գերմանիոյ և Ֆրանսայի միջև խաղաղութեան չեն բաղձար արդեօք. պատասխանեցին.—Մերթ ձեցումը ամէն կերպով փափաքելի է, բայց զայն իրագործելու ամէնէն գործնական և ամէնէն մտաւոր միջոցն է Ֆրանքֆորթի Դաշնադրութեամբ Ֆրանսայէն եւ առնուած գաւառները վերադարձնել իրեն (Ֆրանսայի)։

ՔՐՈՆԻԿ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը, Կրօն. Ժողովին որոշման համաձայն, որ կարգալոյծ կը հռչակէր Բաղէշի մէջ զիրար պակցող Ղազարեան Տ. Ղազար և Յովհաննէսեան Տ. Յովհաննէս քահանաները, կարգալուծութեան Շրջաբերական-կոնդակ մը պատրաստած ըլլալով, Պատրիարքարանէ պիտի դրկուի հարկ եղած տեղերը։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ գումարուեցաւ երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Գարրիել էֆ. Նորատունկեանի։ Ներկայ էին Կրօնական Ժողովէն՝ Տ. Վահրամ Մանկուեան, Տ. Գրիգորիս Յովհաննէսեան և Տ. Մովսէս Կէօմրիւքճեան Սրբազանները, Տ. Ղեւոնդ վրդ. Դուրեան, Տ. Գրիգորիս վրդ. Պալաքեան, Տ. Յովհաննէս Ա. քն. Մկրեան, Տ. Սահակ Ա. քն. Տէր-Սարգիսեան Տ. Միքայէլ Ա. քն. Աշճեան և Տ. Հմայեակ քն. Եսէրճեան։ Բաղաք. Ժողովէն, բաց ի ատենապետ Նորատունկեան էֆ.է, Տիրան էֆ. Աշճեան, Գէորգ էֆ. Ասլանեան, Յօքիմ. Տիգրան պէյ Աճէմեան, Մկրտիչ էֆ. Ասատեան և Վահան էֆ. Սուրէնեան։ Վարչական Նախորդ նիստի որոշման համաձայն, Ս. Պատրիարք Հօր յանձնուած էր պատրաստել՝ Պատրիարքարանի կողմէն Երուսաղէմ դրկուելիք պատուիրակներուն պաշտօնին վերաբերեալ հրահանգը։ Ն. Սրբազնութիւնը պատրաստած ըլլալով սոյն հրահանգը Ժողովը լսեց անոր ընթերցումը և միաձայնութեամբ ընդունեց զայն։ Յետոյ, Ժողովը ձեռնարկելով պատուիրակներուն ընտրութեան, կրօնական պատուիրակ ընտրեց՝ Կրօն. Ժողովի դեր-ատենապետ Տ. Վահրամ Արքեպս. Մանկուեանն և աշխարհական պատուիրակ՝ Պատրիարքարանի Ս. գործակատար Սրիս էֆ. Ֆէճեանը։ Ժողովը ատենագրմէ զատ զբաղեցաւ յարաբերական խնդիրներով։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հօր կարգադրութեամբ Խասգիւղի քարոզիչ Տ. Արտաւազդ Վրդ. Գալէնտէրեան, այսօր կանանց համար կը քարոզէ Մայր-Եկեղեցւոյ մէջ։

ՀԱՆԴՈՒՑԵԱԼ Անդրանիկ Եօհաննէսքուի քրոջ և քրոջ աղջկան (այրի Տիկին Լեւոն Էնֆիէճեան) և զաւակներուն փատաքան Յակոբ Պարի էֆ. երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը երթալով խնդրագիր մը մատոյց Ս. Պատրիարք Հօր և Ազգ. Վարչութեան, ժամ առաջ կարգադրութիւն մը ըլլալու համար հանգուցելոյն կնակին գործադրութեան մասին, հնչուն դրամին և պանդիստին գանձմանը աշխատելով Պատրիարքարանի կողմէ։ Պ. Եօհաննէսքուի Բարիզի Քրէտի Լիոնէին մէջ ունեցած կանխիկ դրամին գումարն է 158,000 Ֆր. միայն. իսկ Օտեսայի և Քիշնէվի մէջ ունեցած պահանջքներուն ընդհանուր գումարը կը հասնի 500,000 ռուպլիի։ Պարտատէրներէն ոմանք կ'աշխատին եղեր, զանազան միջոցներով, խոյս տալ իրենց պարքը վճարելու հարկին մէջ գտնուելէ։ Այս պայմաններուն մէջ, հանգուցեալին ժառանգորդները կը խնդրեն որ Ազգ. Պատրիարքարանը տէր կանգնելով այս գումարներուն,—ինչ որ իր իրաւունքն է արդէն Պ. Եօհաննէսքուի կանկին զօրութեամբ,— գանձուելիք գումարէն մէկ երրորդը թողու ժառանգորդներուն և մնացեալը յատկացնէ կրթական և բարեգործական հաստատութեանց։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը շաբաթ առաւ, Տօն Աւետման Ս. Աստուածածնի, պիտի քարոզէ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ, և երեկոյին ծայրագունութեան ատենն պիտի տայ Քէօթահիոյ Նորընտիր Առաջն. Տեղապահ Տ. Եղնիկ վրդ. Պապայեանի, որ մօտերս կը մեկնի իր նոր պաշտօնատեղին։

ԲԱՐԵՐԴԷՆ կը գրեն մեզի.— Տեղւոյս Դաւառ. Ժողովոյ նիստը տեղի ունեցաւ Մարտ 25ին և երեք տարուան գաղարի մը հաշիւները տեսաւ ափսոսալով կերպով մը՝ 3 ժամու մէջ։ Վիճակաւոր կողմէ ներկայացուած որ և է բողոք նկատի չառնուեցաւ՝ Առաջն. Տեղապահին նախապէս և ապա Ժողովին ատեն ձեռք առած միջոցներուն շնորհիւ. ո՛չ իսկ գաւառին կրթական ողորմելի վիճակին վրայ խօսք մը անցաւ Ժողովին մէջ, քանի որ Տ. Գէորգ վրդ. օրակարգին և հրաւիրագրերուն մէջ չէր դրած ա՛նքան կենսական, ա՛նքան կարեւոր խնդիր մը։ Օրակարգի վրայ դրուած ըլլալով նաեւ վարչական Ժողովոյ բնտրութիւնը և Առաջ. Նորդարանի հաշիւը, նախ կազմուեցաւ Դաւառ. վարչութիւնը հետեւեալ կերպով.— Կրօն. Ժողով՝ Տ. Տ. Տաճատ. Ա. ոտ, Վահրիճ, Վրթանէս և Յովսէփ քահանաները։ Բաղաք. Ժողով՝ Տիգրան Ասլանեան, Մ. Եփրեմ Նէնէսեան, Մ՚ռրան Սաղրեան, Մանուկ Սիմոնեան, Անդրանիկ Պոյաճեան, կիրեղ Յովհաննէսեան, Համբարձում Գազարեան։ Կրօն. Ժողովը կազմող քահանաները ամէնքն ալ առնուած է գիւղերէն, իսկ գաղաքին քահանաներ հակառակ օրէնքին բացարել արտաքսուելու՝ զանց առնուած են։ Իսկ բորդ. Բաղաք. Ժողովոյ մէջ կը գտնուին անդամներ, որոնք թաղ. հերդոյ մէջ անդամակցութիւն ունին, այսինքն թէ՝ համարատու և թեմարատու են միանգամայն. տարբեր չունինք թէ անոնց թաղ. հերդոյ անդամակցութենէ հրաժարանը գրեն՝ պիտի կցուի տեղեկագրին կամ հարկ եղած ծանօթութիւնը պիտի տրուի օրինական թերութիւն չի ձգելու համար։ Ժողովը քննեց Առաջնորդարանի մատակարարութեան հաշիւը, որուն մէջ 29 ոսկի առաւելութիւն մը գտաւ։ Քննեց Ս. Գրիգոր վանքին հաշիւը, հոն ալ գտաւ 50-55 ոսկի գումար մը, որ գոյացած է, ինչպէս նախորդ թղթակցութեամբ մը բան էինք, վանքին բոլոր անասուններուն ծախուելէն և հին պահանջի մը գանձումէն։

ՄԵՐ ԲԱՐԵՐԴԻ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ.— Երէկ ստացանք բաղաքիս թերու դէմ նամակներ Բարերդէ, որոնց մէկ մասը Առաջն. Տեղապահին դէմ կ՚խօսի, իսկ միւս մասն ալ ինքնանարար կարելի չէր մեզ երկու կողմի գրուածներուն ալ տեղ տալ, քանի որ կիրքն ու անձնականութիւնը բացայայտ կը նշմարուէին այդ գրութիւններուն մէջ։ Մամուլին պարտականութիւնն է սէր քարոզել ու կիրքերը հանդարտեցնել բացարձակապէս։ Հետեւաբար պէտք կ'զգանք յայտարարել տեղւոյն Առաջն. Տեղապահին ժողովականներուն, որ այս կարգի փոյն վէճերով փոխանակ զիրար անուանարկելու, բարւոք ծառայութիւն մը մատուցած պիտի ըլլան դպրոցին և եկեղեցիին, եթէ անոնց նիւթական բարոյական մասակարարութեանը հանելու և վէճերու ու անձնականութիւններու յատկացուած ժամանակն ու դրամը եկեղեցիին և դպրոցին պայծառութեանը յատկացնեն։

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ազգ. Հիւանդանոցի նուագանդէսը, ինչպէս գրեցինք, տեղի կ'ունենայ այս կիրակի օր Բերա. Բիթի Շաճի թատրոնին մէջ։ Կարգադրմանը նախագիծը կազմուած է Գրիգոր Կիւմիշկերան (նախագահ), Մարթէն Ռուսկրեան (գանձապետ), Տոքթ. Տիգրան պէյ Աճէմեան, Մկրտիչ Ասատեան, Սէն Արսենեան, Արշակ և Եղիազար Գարակէօզեան, Արամ Գարամանեան, Սարգիս Գինճեան, Իրրանոս Իրրանեան, Կարապետ Խորասանճեան, Տոքթ. Պետրոս Խորասանճեան, Տիրան Կիւմիշկերան, Լեւոն Թոքալեան, Ատուածատուր Հարենց, Պետրոս Հալաճեան, Զարմայր Ճշմարտախօս, Խաչիկ Նազարեթ, Մանուկ Բէյլիրեան, Սմբատ Քիթիկեան և Արտաշէս Ֆնտրգլեան։ Ֆէնտիներէ։ Մասնախումբը երէկ նիստ գումարեց և զբաղեցաւ վերջնական կարգադրութիւններով ու յայտարարեցաւ Հիւանդանոցի Տնտեսուհիներուն կը գրեն մեզի.— Տեղւոյս Դաւառ. Ժողովոյ նիստը տեղի ունեցաւ Մարտ 25ին և երեք տարուան գաղարի մը հաշիւները տեսաւ ափսոսալով կերպով մը՝ 3 ժամու մէջ։ Վիճակաւոր կողմէ ներկայացուած որ և է բողոք նկատի չառնուեցաւ՝ Առաջն. Տեղապահին նախապէս և ապա Ժողովին ատեն ձեռք առած միջոցներուն շնորհիւ. ո՛չ իսկ գաւառին կրթական ողորմելի վիճակին վրայ խօսք մը անցաւ Ժողովին մէջ, քանի որ Տ. Գէորգ վրդ. օրակարգին և հրաւիրագրերուն մէջ չէր դրած ա՛նքան կենսական, ա՛նքան կարեւոր խնդիր մը։ Օրակարգի վրայ դրուած ըլլալով նաեւ վարչական Ժողովոյ բնտրութիւնը և Առաջնորդարանի հաշիւը, նախ կազմուեցաւ Դաւառ. վարչութիւնը հետեւեալ կերպով.— Կրօն. Ժողով՝ Տ. Տ. Տաճատ. Ա. ոտ, Վահրիճ, Վրթանէս և Յովսէփ քահանաները։ Բաղաք. Ժողով՝ Տիգրան Ասլանեան, Մ. Եփրեմ Նէնէսեան, Մ՚ռրան Սաղրեան, Մանուկ Սիմոնեան, Անդրանիկ Պոյաճեան, կիրեղ Յովհաննէսեան, Համբարձում Գազարեան։ Կրօն. Ժողովը կազմող քահանաները ամէնքն ալ առնուած է գիւղերէն, իսկ գաղաքին քահանաներ հակառակ օրէնքին բացարել արտաքսուելու՝ զանց առնուած են։ Իսկ բորդ. Բաղաք. Ժ

ԱՆՀՕՏԱՆԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

ԳՐ. Է.Ֆ. ԶԱՔԱՐԵԱՆ

Զորս տարի առաջ ճանչցած էի զինքը՝ Պոլիս գանուած միջոցիս. տարօրինակ ու անակնկալ կերպով մը բարեկամացանք իրարու, դժբախտաբար յաւիտենական բաժանումն ալ նոյնքան անսպասելի և անակնկալ եղաւ։ Տեսակցութեան մը միջոցին մտերիմներս մէկը յայտնած էր իրեն թէ «Ժիմոզիութեամբ զբաղող ծանօթ մը ունիմ»։ Զաքարեան էֆ. ալ շատ հետաքրքրուելով երկող մը կ'ուզէր ինձ՝ իր տիկնոջ հետ միասին, երկուքն ալ անատորագիր, խնդրելով որ իրենց գիրը ինչ բնութեան տէր ըլլալնին որ յայտնէ՝ անկեղծօրէն գրեմ. ես ալ գրեցի «Խնայող, բարկացող և յամառ էք» առանց գիտնալու այդ երկոցին հեղինակը։ Նոյն օրը զիս իր քով կանչել տալով՝ առաջին տեսակցութիւնը վայելեցի։

Գրիգոր էֆ. Զաքարեան ծնած էր Արաբկիր, 1855 ապրիլ 1ին. Պոլիս ուսած ու ապրած, բարեպաշտ ու հաստատ ընտանիքի մը զաւակն էր։

Ուսած էր Կալաթա-Սէրայի և Իրաւաբանական վարժարաններուն մէջ, հմուտ էր՝ բացի տոհմային լեզուէն՝ Թուրքերէնի, Ֆրանսերէնի և քիչ մըն ալ գերմաներէնի։

Շուրջ երեք տարի Գատըգիւղի Ամերիկեան վարժարանի տեսչութիւնը վարած էր, մէկուկէս տարիի չափ ալ Բ. երկրաչափի պաշտօն, Պերպերեան վարժարանի առաջին չրջաններու մէջ ալ տարի մը պաշտօն վարած է։ Անդամակցած է նաև Կեդր. Ուսումն. Խորհրդոյ։ Զաքարեան էֆ. ուսուցչական ասպարէզը Թողով մտած էր փաստաբանութեան մէջ։

Իր սիրական խաղն էր Ցարը, ինչպէս շատ մը մասնագէտներ զբաղում ունեցողներուն։

Վերոյիշեալ պաշտօններուն մէջ, ինչ չափով օգտակար հանդիսացած ըլլալը՝ իր հին բարեկամներն աւելի լաւ գիտնալով՝ լիակատար կենսագրութիւնը անոնց կը թողուն։

Սանասարեան վարժարանի կառակատար Պ. Եղեանցի մահէն վերջ՝ Պոլսոյ խնամակալութիւնը որոշած էր Գրիգոր էֆ. Զաքարեանը իբրև քննիչ կարին ղրկել, որպէս զի վարժարանի հիմնարկութենէն մինչև այդ թուականի մանրամասն տեղեկագիրը պատրաստէ. սակայն զանազան դպրոցական պատճառներ արգելք հանդիսանալով յօրդորատուայ յետաձգուեցաւ. անցեալ տարուայ թեր ու դէմ տարաձայնութիւնները երբ սկսան ծայր տալ՝ Զաքարեան էֆ.ի մեկնումը փութացուցին։

Իր ծանօթ լրջութեամբ և անկողմնակալութեամբ անտեղի վիճաբանութիւնները դադրեցնելով Պոլիս մեկնեցաւ և ընդարձակ տեղեկագիր մը մատոյց Խնամակալութեան։

Հոս իբրև քննիչ մնացած մէկ երկու ամսուան մէջ ցոյց տուաւ իր անյոգնդոդ նկարագիրն ու անխոնջ և անձանձրոյթ աշխատասիրութիւնը. այդ քննութիւններուն մէջէն պատուաւոր կերպով դուրս գալով իր արժանիքը ցոյց տուաւ։ Պատ. Խնամակալութիւնը թէև ուզեց ուրիշ մը իբրև վերատեսուչ հոս ղրկել, սակայն յարմար անձ մը չգտնելով վերջին զան ղրկեց։ Իր կարին վերադարձը ուրախութեամբ ողջունուեցաւ վարժարանի հին ու նոր պաշտօնէութեան ու աշակերտութեան կողմէ։ Կարին հասնելէն օր մը վերջ միայն առանց ճամբու յոգնութիւնը առնելու՝ նոր եռանդով սկսաւ գործի. հոգւով սրտով նուիրուեցաւ վարժարանին բարեկարգութեան։

Սակայն աւաղ որ Մարտ 8ին սոսկալի էնֆլուէնցայէ մը նեղուելով ան կողին մտաւ և մէկ երկու օր ինքզինքը դարմանելէ վերջ՝ երբ տեսաւ թէ օրէ օր կը ծանրանայ՝ կանչել տուաւ վարժարանին նախկին ընթացաւարներէն Տոքթ. Ուզունեանը որ յայտնեց թէ էնֆլուէնցա է. մէկ երկու օր վերջ առողջապահական բժիշկը կանչեց և անոր դարմանումները խնդրեց. չարաթ մը վերջը վիճակը բաւական ծանրացած էր հակառակ բժիշկին և ուսուցիչներուն անձնուէր խնամքներուն և էնֆլուէնցան թէև անհետանալու վրայ էր միւս կողմէ՝ սկսաւ լեարդի հիւանդութիւնը, որ օրէ օր իր ծաւալը մեծցնելով ճնշեց թոքերուն վրայ և չնչառութիւնը եռապատկեց։

Բժիշկները շարունակ կուգային ու կերթային յայտնելով թէ լեարդին մէջ abcès գոյացած է, հարկ է ponction կամ գործողութիւն կատարել, որ բնականաբար հարկ էր նախապէս Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ արտօնուէր. հեռագրով հարկ եղած տեղեկութիւնները տրուեցաւ և դժբաղդաբար այդ միջոցներուն գործողութեան ենթարկուելու անկարող կացուելուչափ ուժաթափ եղաւ։ Ուսուցիչները հիւանդութեան առաջին օրէն իսկ կարգաւ սկսան հիւանդապատութիւն ընել օրինակելի զոհողութեամբ մը և իրենց խնամքն ու հոգատարութիւնը բազմապատկեցին։ Բայց աւաղ։

Նա որ ողջ եղած ատեն՝ միշտ խոժոռ էր և բարկացող, հազիւ երբեմն բռնազբօսիկ ծիծաղ մը չրթունքները իրարմէ կը զատէր, վերջի ժամերուն հաչտուած էր կեանքին հետ, կ'ուզէր ապրիլ։

Մահուան ցաւատիթ լուրը կայծակի արագութեամբ հասաւ քաղաքին մէկ ծայրէն միւսը։

Թաղման տխուր արարողութիւնը կատարուեցաւ Շբ., Ս. Գր. Լուսաւորչի մուտն ի վիրապին օրը։ Ներկայ էին Վսեմ. Կուսակալի փոխանորդը, հիւպատոսական Մարմինը, Օսմ. Պանքայի և Ռէմիի պաշտօնէութիւնը, Սանասարեան և Արծնեան վարժարաններու աշակերտներն ու ուսուցիչները և նմանը քիչ անգամ տեսնուած երկսեռ բազմութիւն մը։

Պակներ դրուած էին Պոլսոյ Խնամակալութեան կողմէ՝ Տէր Ազարեան կարապետ էֆ.ի, Քաղաք. Ժողովի, Թաղական և Ուսումն. Խորհուրդներու, Աղքատաց Խնամակալութեան և Սանս.ի Բ., Գ., Դ., Ե. և Զ. դասարաններու կողմէ։

Տեղական հոգաբարձութիւնն ու վարժարանին ուսուցչական խումբն ալ որոշեց փոխան ծաղկեպակի՝ դրամական նուէր ընել Աղքատաց Խնամակալութեան կամ կարմիր Վանքի Որբանոցին։ գովելի նորութիւն մը՝ կարնեցւոց համար։ Ի նշան ազգ երեք օր վարժարանը փակ մնաց։ Ցաւակցական այցելութիւնները վարժարանին մէջ ընդունուեցան։

Գերեզմանատան մէջ երկու ազգակցաց դամբանականներ կարդացին, մին Սանասարեանէն մբւսն ալ Արծնեանէն։ Ի վերջոյ նախորդ տեսչութեան անդամներէն Սոդիկեան էֆ. յուզիչ դամբանականով մը ի վեր հանեց հանգուցեալին բարեմասնութիւնները։

Հանգուցեալը կը թողու կին մը՝ երեք անչափահաս զաւակներով և քոյր մը։

Հանգիստ իր ոսկորներուն և երկնային մխիթարութիւն՝ դժբաղդ ընտանիքին, քրոջը ու պարագաներուն։

Կարին, 27 Մարս Ա. Ե.

ՀԱՆԴՈՒՑԵԱԼ Մկրտիչ էֆ. Ցովհաննէսեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպակի 60 ղրուշ նուիրած է Ազգ. Հիւանդանոցին Անդրանիկ էֆ. Քիրէճճեան։ Կը խնդրուի ընկալագրով մը տանալ նոյն դրամը Մամագրատուէնէ։

ԱԶԴ.— Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյս յատուկ Դպրաց Դասին կազմութեան առթիւ Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հայրը, յառաջիկայ չարաթ օր, Ապրիլ 7, Աւետման Տօնին, ներկայ պիտի գտնուի օրուան ժամերգութեան, պիտի քարոզէ և դպրութեան աստիճան պիտի տայ Դպրաց Դասու անդամներէն ոմանց։

Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեան ժամ 1 (Ը. Թ.)։

Ի դիմաց Խնամակալութեան

Աստեղադպիր Աստեղապետ

Ց. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ Ց. ԷՍԱՆԵԱՆ

Ղալաթիա, 3 Ապրիլ 1907

ԱԶԴ.— Յառաջիկայ Ուրբաթ առաւօտ 6 Ապրիլ Ս. Ցովհան Ոսկերերան եկեղեցւոյս մէջ՝ հանդիսաւոր կերպով պիտի կատարուին Արեւագալի հոգեշնչիչ երգեցողութիւնք մասնակցութեամբ հրաւիրեալ դպրաց։

Սկզբնաւորութիւն Արեւագալի ի ժամ 1.30։

Ժողովրդապետութիւն

Ս. Ցովհան Ոսկերերան Եկեղեցւոյ

Բերա, 4 Ապրիլ 1907

Այրի Տիկին Աղաւնի Ցովհաննէսեան, Այրի Տիկին Սոֆիկ Ցովհաննէսեան, Այրի Տիկին Գայեանէ Փապուճեան, Լեւոն էֆ. Ցովհաննէսեան և Զաւակունք, Տէր և Տիկին Թագէոս էֆ. Ցովհաննէսեան, ինչպէս նաև Ցովհաննէսեան, Արապեան, Փապուճեան ընտանիքները խորին ցաւօք կը ծանուցանեն դառնակսկիծ մահն իրենց որդւոյն, թոռան, եղբօրորդւոյն, քեռորդւոյն և ազգականին,

ՍԿՐՏԻՉ ԷՖ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ

ՈՐԴԻ ՀԱՆԴՈՒՑԵԱԼ ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՖ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ

որ յետ կարճատեւ և տաժանելի հիւանդութեան հանգեաւ ի Տէր 22 տարեկան ծաղիկ հասակին մէջ։ Կը հրաւիրուին բոլոր ծանօթք և բարեկամք ներկայ գտնուիլ յուղարկաւորութեան սրբազան արարողութեան որ տեղի պիտի ունենայ վաղը Հինգշաբթի 5/18 Ապրիլ առաւօտեան ժամը 3 (Ը. Թ.) Բերայի Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցիին մէջ, ուսկից հանգուցեալին մարմինը փոխադրուելով Շիշլիի գերեզմանատունը, պիտի ամփոփուի ընտանեկան յատուկ դամբարանին մէջ։

Բերա 4/17 Ապրիլ 1907

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

17 ապրիլ 1907

Ֆրանսական 3%	94.52
Օսմանեան Միացեալ	94.90
Երկաթուղի	151.—
Պանք Օթթոման	705.—

ՆԵՐՔԻՆ

ՔԱՂԱՔԻՆ ԼԻՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Որոշուեցաւ Պոլսոյ կողմի փողոցներուն օգտային կազի լապտերներուն թիւը աւելցնել։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Խորհուրդին անդամ անուանուեցաւ Ատէմ պէյ։

ՔՈՐՖՈՒԻ Օսմ. հիւպատոսարանին փոխ-հիւպատոս և քարտուղար անուանուեցաւ Թիֆլիզի Օսմ. ընդհ. հիւպատոսարանին նախկին փոխ-հիւպատոս Քեամիլ էֆ.

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՆԵԱՆ.— Հապէշիստանի թագաւորը Էքուալ s'Öökor s'Էքիոբի պատուանշանին Ա. կարգը տուաւ Էնկիւրիի կուսակալ Բէշիր պէյի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնեց այդ պատուանշանին գործածութիւնը։

ՄԱՔՍԱՔԻՆ վերատեսչութեան «Սէրկի»ի Տնօրէն կարգուեցաւ միւմէյլի Համամ էֆ. և անոր յաջորդեց նոյն դիւանին քարտուղարներէն Մէմտուհ պէյ։

ՀՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ԳԻՒՏԵՐ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԷՋ.— Աթէնքի թերթերը կը պատմեն Ա.է Երուսաղէմի մէջ գտնուած է այն խցիկը ուր Յիսուս բանտարկուեցաւ Խաչելութենէն առաջ։ Ցայտնի է թէ քահանաներու և փարիսեցիներու կողմէ դատապարտուելէ ետք Յիսուս յանձնուեցաւ Պիղատոսի և այսպէս եղաւ Հռոմէական բանտարկեալ մը, քանի որ Հրեայք իրաւունք չունէին գօրագրելու մահու պատիժ։ Երեւան հանուած խցիկը կը գտնուի Էffի Հօմօ կոչուած փողոցին մօտ և այն գետինը ուր կը գտնուի կը պատկանի Ցոյն եկեղեցիին։ Բանտը որ կը գտնուի ստորերկեայ անցքի մը մէջ ունի 14 ոտք երկայնութիւն, 10 ոտք բարձրութիւն և 4 ոտք լայնութիւն։ Կ'ըսուի դարձեալ թէ Գողգոթան ալ գտնուած է։ «Գողգոթա» բառը երբայեցերէն կը նշանակէ գանկ, անոր համար որ այդ տեղը գանկ մը թաղուած կար։ Գողգոթայի համար ճշդուած տեղը կը գտնուի տաճարին հիւսիսակողմը, կողին վրայ Մօրիա լերան, քաղաքը տանող ճամբուն վրայ։

ՆԵՐՔԻՆ ԴՈՐՇՈՑ Նախարարութիւնը ծանոյց ամէն կողմ թէ սպան դանցի տուրքը պէտք է իր յաւելուածական տուրքերուն հետ միասին վարձակալութեան տալ և կամ ուղղակի յանձնել։

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ յանձնաժողովը կը ծանուցանէ թէ երկաթուղին հեռագրաթելին համար հարկ եղածները նուազարդով պիտի գնուին։ Ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը դիմել նոյն յանձնաժողովին։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ մասնաճիւղերուն ընդհ. քննիչ Մ. Քարթալի նոյն Պանքային դեր-տնօրէն անուանուեցաւ։

ՑՈՑՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ.—Ֆէնների Պարտիզքարանին մէջ մասնախումբ մը կազմուեցաւ մօտաւոր աղգականներու ամուսնութեան խնդրով զբաղելու համար։

*** Բերայի Ցոյն տիկնանց Ֆիլօբթոդոս աղքատախնամ Ընկերութեան տարեկան Նիստը տեղի ունեցաւ նախագահութեամբ Պատրիարքին։ Տարեկան տեղեկագրէն կ'երեւի թէ 853,657 ղշ. հասոյթ և 747,175 ծախք եղած է։ Ընկերութիւնը որ 40 տարիէ հաստատուած է 1,600,000 ղշ.է աւելի գումար մը ունի՝ արժեթուղթ ևն.։

ՔԱՂԱՔ. ՀԱՆԴՍՏԵԱՆ ԹՈՇԱԿի Սնտուկը որ մարտի ամսաթոշակները պիտի սկսի վճարել ապրիլ 9էն սկսեալ, կը ծանուցանէ թէ, ներկայ տարուան «ճըզտան»ները ստանալու համար, մինչեւ ապրիլ 9 պէտք է ամէն օր ժամը 3էն ետքը դիմել նոյն Սնտուկին հաշուակալութեան, նախորդ տարուան «ճըզտան»ները և անձնական կնիքները միասին տանելով։

ԲԱՐԻՒՂԻ ՀԱՆՔ.—Գրած էինք թէ Մէրլինի մէջ գտնուած է քարիւղի հոր մը։ Մաս մը քարիւղ առնուելով հոնկէ նահանգին քիմիագէտ Մուսթաֆա Բիֆաթ էֆ.ի կողմէ քննուած ու հաստատուած է որ այդ քարիւղը Պաթումի քարիւղէն աւելի վճիտ է։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ Բ. ԴԱՏԱՐԱՆԸ հեռեւեալը կը ծանուցանէ.—Պոլիս, Քաթըրճի օղլու խան, մնանկ յանձնակատար Միհրան Գալֆեանի վրայ պահանջք ունեցողները, որոնք իրենց առնելիքները արձանագրել տուած են, պէտք է ամսոյս 9ի երեքշաբթի օր դատարանին մնանկութեան ճիւղը դիմեն, անանկին առաջարկած Քոնքորատային կնքման համար։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ.— Երէկ առաւօտեան դէմ, ժամը 10ին մօտերը երկրաշարժի թեթեւ ցնցում մը զգացուեցաւ Պոլսոյ և արուարձաններուն մէջ։

*** Մալազկերտի մէջ Փետր. 14ի գիշերը, ժամը 8.20ին երկրաշարժի ցնցում մը զգացուեր է, սակայն վնասակար հետեւանք մը չէ ունեցեր։

ՍԻՐ ՈՒ ՈՃԻՐ.— Պարսկի Ապպաս, ուղղի գիշեր, Ղալաթիա, Արտէմի հանրատունը երթալով, Հայկանոյշ անուն կինը դաշոյնով ձախ ազդրէն վիրաւորեց ու փախաւ։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

Յօդ. 10.— Այն դպրոցները ուր աշակերտներուն մէջ տարափոխիկ հիւանդութիւն ծագած է, լաւ մը հականխուելէ ետք, պիտի փակուին։ Փակման օրէն սկսեալ ո և է հիւանդութեան փոխանցուելու որոշեալ չրջանը աւարտելուն, զգուշութեան համար հականխում պիտի կատարուի և անկէ վերջ միայն պիտի բացուին և աշակերտները դարձեալ պիտի յաճախեն։ Մինչև որ առողջապահական և թաղապետական բժիշկներու տեղեկագրով չհաստատուի թէ հիւանդութեան բռնուած ուսանողներու բնակարանները հականխուած են, և թէ՝ ուսուցիչներէն, ուսուցչուհիներէն թոքախտի սկզբնաւորութիւն ունեցողները դարմանուած և բոլորովին ապաքինած են, թոյլ չպիտի տրուի բնաւ որ այդպիսիները յաճախեն վարժարան։ Եթէ խաներու, օթեւաններու, արարքարմաններուն, կազինոներու, սրճարաններու, ճաշարաններու, բաղնիքներու և ուրիշ հանրային չէնքերու մէջ հիւանդութեան դէպքեր պատահին, հիւանդութեան տեսակին համեմատ նախզգուշական և հականխական միջոցներ պիտի գործադրուին և անոնց մէջ ծառայողներէն հիւանդացածներուն նկատմամբ ալ պիտի կատարուին այն գործողութիւնները, որոնք որոշուած են վարժարանի ուսանողներու մասին։

Յօդ. 11.— Հիւանդութեան դէպք մը պատահելուն վրայ թէպէտև մասնաւոր պաշտօնեաներու պարտականութիւնն է հականխումները կատարել, սակայն առողջապահական մարմիններու և թաղապետական բժիշկներու կողմէ հսկողութիւն ի գործ պիտի դրուի որ յիշեալ պաշտօնեաները փութով և ուշադրութեամբ կատարեն հականխման գործողութիւնները։ Հիւանդութիւն պատահած տեղերու մէջ մասնաւոր պաշտօնեաներ պիտի ղրկուին, որոնք վարակուած գոյքերէն անոնք որ կարելի է փոխադրել և 27րդ յօդուածին մէջ յիշուած տեսակէն եղողները պիտի զատեն, և մէկտեղ բերուած մասնաւոր պահարաններու մէջ դնելով հականխարան պիտի փոխադրեն, ուր եթէ վիճ միջոցաւ պիտի հականխուին։ Իսկ փոխադրուիլը և հականխիչ մեքենայէն անցուիլը անկարելի եղող գոյքերը՝ ընակարանին հետ մէկտեղ իրենց տեղւոյն մէջ պիտի հականխուին բիւլվերիզատորի միջոցաւ։ Այս մասին հականխարանէն առնուելիք պատասխանագիրը պիտի արձանագրուի ու պահուի։

Յօդ. 12.— Քոլերայէ և ժանտախտէ բռնուողներու անկողնի կազմածները և իրենց վրայէն հանուած վարակեալ զգեստեղէնները որոնց համար հականխումը չի բաւեր, պիտի այրուին, ուստի վերոյիշեալ բժիշկները՝ հականխման համար հականխարանին ընելիք իրենց զեկոյցին մէջ տեղեկութիւններ պիտի տան նաև այդ վարակեալ անկողնիին և գոյքերուն համար։ Այրուելիք գոյքերէն անոնք զորս կարելի պիտի ըլլայ հականխարանի մեքենային հնոցին մէջ այրել, հականխարան պիտի փոխադրուին ու այրուին, հակառակ պարագային՝ մասնաւոր պահարաններու մէջ դրուելով բժիշկներու հսկողութեան տակ բնակավայրերէ հեռու յարմար տեղ մը պիտի տարուին ու հոն հականխիչ պաշտօնեաներու կողմէ քարիւղով թրջուելէ ետք պիտի այրուին։

(Շարունակելի)

ՔԱՍԻՄԻ ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ՆԱՐՍԿԸ

Ս. Գրիգոր Նարեկացիի հոգեշունչ Նարեկը, զոր ամբողջութեամբը գրաբար մաքուր աշխարհաբարի թարգմանեց Քասիմ, անհրաժեշտ է որ ամէն մարդու ձեռք գտնուի այս ապաշխարութեան օրերուն մէջ։ Մակաբաթիւ օրինակներ միայն մնացած են այս գրքէն որ կը ծախուի Մանգուլեի խմբագրատունն ու գրավաճառներու քով։

ԻԼԱՆ

Միւֆիս Եազճեան վէ Գալրագճեան յիրքէթինէ այիտ Տէրսաատէթէ Եուսուֆեան խանընտա վագը օտատա մէվճուտ պուլունան մանիֆաթուրա էմթաասրնէն 323 սէնէսի նիսանին եէտինէի ճամբա էրթէսի կիւնիւ սաաթ 3 պուլուգատա միւզայէտ իլէ ֆիրուխթը մուգաբրէր օլուուղունան, իշթիրաա թալիպ օլանլարրն հազրը պուլունմալարը իլան օլունուր։

3 Նիսան 323

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀՌՈՄ, 16 Ապրիլ.— Իտալարտ և Վէնդոր Էմմանուէլ թագաւորներուն կայէթէի մէջ ունեցած տեսակցութեան ներկայ պիտի ըլլան Արտաքին գործոց Նախարար Մ. Թիթոնի և Լոնտոնի իտալական դեսպանը։ Պերլինի մէջ այնպէս կը յուսան թէ այս տեսակցութիւնը փոփոխութիւն չպիտի ներմուծէ Իթալիոյի տեսակցութեան ատեն իշխան Պիւլովի և Մ. Թիթոնիի տուած որոշումներուն մէջ։ Կայէթէի տեսակցութիւնը չի կրնար վնասել, կ'ըսեն երբեակ Զինակցութեան։ Իտալական թերթերը զարմանք կը յայտնեն այս տեսակցութեան վրայ գերման և աւստրիական թերթերու գրաններուն մասին։ Իտալիա հաւատարիմ կը մնայ երբեակ Զինակցութեան, բայց պէտք է իր շահերը պաշտպանէ, պէտք է նկատի առնէ այդի կացութիւնը, և քանի որ գերմանաֆրանսական յարաբերութիւնները կ'ամրապնդուին, Իտալիա ևս կը բարեկամանայ իրեն չանկցուած Տէրութեանց հետ։ Երբեակ Զինակցութիւնը չարգիլեր Իտալիոյ մասնաւոր պայմանագրեր կնքել ուրիշ Տէրութիւններու հետ։

ՄԱՏՐԻՏ.—Կառավարական ղեկոյցէ մը կ'իմացուի թէ Լա Հէյի Ժողովին մէջ Սպանիա ոյժ պիտի տայ Անգլիոյ առաջարկներուն՝ զէնքնկէցութեան համար։ Սպանիական կառավարութիւնը պիտի ծանուցանէ Տէրութեանց թէ ռուսական չրջաբերականին մէջ գէշ բացատրուած էր Սպանիոյ դիտաւորութիւնները, վասն զի Սպանիա երբեք չպիտի հրաժարի իր նաւատորմը զարգացնելու գաղափարէն։

ԲԱՐԻԶ.— Իշխան Պիւլովի և Մ. Թիթոնիի տեսակցութիւնները ետք Բարիզի, Բեռլերպուրկի, Պերլինի, Հռոմի, Վիեննայի, Լոնտոնի, Մատրիտի միջև կարծիքի նոր փոխանակութիւն կատարուելով, սպառազինմանց սահմանափակման խնդիրը փոխուեցաւ։ Կարելի պիտի ըլլայ գոհացուցիչ միջոց մը գտնել խնդիրը լուծելու։

— Սպանիոյ ծովային նախարարը յայտարարեց էէլէրի Մատրիտի թղթակցին թէ կարդագիտէի տեսակցութեան միջոցին խօսուեցաւ սպանիական նաւատորմին վերակազմութեան վրայ։ Նախարարը յոյս յայտնեց թէ այս տեսակցութիւնը լաւ ազդեցութիւն պիտի ունենայ Սպանիոյ ապագային վրայ՝ իբր ծովային տէրութիւն։ Սպանիական նաւային բարձր խորհուրդը վարկ մը ընդունեց նոր մարտանաւերու չինութեան համար։

ՊԵՐԼԻՆ.—Վարչապետը տեսակցեցաւ քիմական նոր դեսպան Մ. Քանպոնի հետ։

— Սպահանէ կը հեռագրուի թէ Շահը ընդուներ է Ներքին գործոց Նախարարին հրաժարականը։

ՁԷԹԻՆԵՔ.— Ռատովիչի Դանիլիճը հրաժարեցաւ։

ԲԵՌԵՐՊՈՒՐԿ.— Զարը և կայս. ընտանիքը Տարմշտատ պիտի երթան։

ՀՌՈՄ.— Քանի մը լրագիրներ կ'ըսեն թէ Վատիկան մտադիր պիտի հրատարակէ Սպիտակ Տետրակ մը, ուղղելու համար մէկ քանի անճիշտ հրատարակութիւններ, որոնք եղան գերապայծառ Մոնդանեելիի թուղթերուն պատճառաւ։ Վատիկանի չրջանակներուն մէջ, խօսելով Պապին ճառին վրայ, կ'ըսեն թէ Պապը տրամադիր է իրաւախոհութեան գալու Ֆրանսայի հետ։

ԲԱՐԻԶ.— Միէրբա Մատրէէ կը հեռագրուի թէ երկրաշարժի բուռն ցնցումներ զգացուեցան և մեծ աւեր գործեցին։ 500 հոգի մեռեր են։

ՄԵՔՍԻԿՈ.— Երկրաշարժի ահռելի ցնցումներու հետեւանքով, որ պատահեցան ամսոյս 14ին, Շիլ Բասինկա և Շահիրա գիւղերը կործանեցան և ցարդ 11 դիակ հանուեցան փլատակներուն տակէն։

ԲԱՐԻԶ.— Ընդհանրապէս հրապարակը ամուր էր։ Ամուր բռնուեցան մասնաւորաբար սպանիական Արտաքին, ռուսական թուղթերը և Օսմ. կայս. Պանքայի թուղթերը, որոնց գիները բարձր էին Սակարանի բացման պահուն։ Պալիա-Դարա Այարն չահեցաւ 15 ֆր. և եղաւ 685ի։ Ժամը 2ին հեռագիր եկաւ Նիւ Եորքէ և Լոնտոնէ թէ պղինձի գինը բարձրացեր է 2 սդերլին, և ելեր է 96.10ի։ Ռիօ Թինթօ ուզուեցաւ նորէն, և գիները բարձրանալով 80 ֆր., ելաւ 2230ի։ Սակարանի փակման ատեն գիները բարձր էին, այն լուրին վրայ թէ հինգշաբթի օր զեղչի սակերը պիտի իջնեն Լոնտոնի և Բարիզի մէջ դրամական հրապարակը զգալապէս բարւոքած ըլլալով։

— Պելժիոյ թագաւորը Վիֆրանչէն հոս եկաւ։ Վաղը պիտի դառնայ Պրիւսէլ, նախարարական տագնապի խնդրին պատճառով, բայց չի կարծուիր որ նոր Դանլիճը կազմուի չուտով, որովհետեւ խորհրդարանական կացութիւնը չատ կնճռոտ է։

ՕՐՄԱՆ, ՄԱՏԷՆ ՎԷ ԶՐԱԱԹ ՆԷԶԱՐԷԹԸ ՃԷԼԻԼԷՍԻՆՏԷՆ

Պուլկար տարը մասէնը Հիմայուս նընրն 322 սէնէսի հասալիթընտան օլարագ մէվճուտ պուլունան 852 տիրհէմը ճէտիտ վէ 108 միլար տիրհէմ ալթուն իլէ 104410 տիրհէմը ճէտիտ վէ 635 միլար տիրհէմ սիմը խալիս չէհրը հալը բուսիմնին 5ինճի քէնչէնպիհ կիւնիւ սաաթ 9 բատտէլերիմէ գարարտաաէպի քէչիտէ օլունմագ 24 սաաթ զարֆընտա 100տէ 3 զամմ գապալ օլունուպ անտէն սոնրա օլունմամագ վէ թէգարրուր իտէճէք էսմանը լիրտի օսմանի 100 զրշ. հիսապը իլէ նագտէն վէ տէֆթէրէն Օրման վէ Մատէն վէ Զրաաթ Նէզարէթի վէգնէսինտէ թէսլիմ օլունմագ իւզրէ մէվգէի միւզայէտէյէ գոնուլմուշ օլմասընա Թալիպ օլանլարրն տէբզիթօլարընը միւթասրպէն նէզարէթը միւշարիւէյնա էնֆիւմէյնինէ միւրաճաաթ էյլէմէյլերի լիւզումը իլան օլունը։

3 Նիսան 323։

ԽԱՐԻՃԻԷ ՆԷԶԱՐԷԹԸ ՃԷԼԻԼԷՍԻՆՏԷՆ

Տարէէի ճէլիլէի Խարիճիյէ իլին 2 ատէա եազրխանէ իլէ 1 ատէա էթամէէ վէ 10 ատէա գօլթուգ սանտալեասընա լիւզում կէօրիւլտիկի վէ 5 ատէա եազրխանէ իլէ 8 ատէա գասաար սանտալիա տախի թամիր վէ եիւզէրի թէճնիտա իթտիրիւճէէյի ճիհէթլէ թարրիֆի վէճճ իլէ իմալ ու իթթայա թալիպ օլանլարրն մալիւմաթը լիւզումէյի ալմագլվէ միւնագասաաա տախիլ օլմագ իւզրէ նիհայէթ Նիսանին 15ինէ սէյին հէր ճումա իրթէսի վէ սալը կիւնլերի սաաթ 7ից 10ա գասար տարիէի միւշարիւէյնատա միւթէչէքիլ իտարէ գամիսիօնընա միւրաճաաթ էյլէմէյլերի իլան օլունը։

31 Մարտ 323

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԲՈՆՍՈՂԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ Օ.Ո.	102.22
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ »	102.21
Երէկուան էն բարձր գինը »	102.26
» էն վար գինը »	102.18½

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ ֆր.	147.87½
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ »	150 50
Երէկուան էն բարձր գինը »	150.75
» էն վար գինը »	147.87½

Շերքէթը Խայրիէ	Օ. Ո.	42.50
Շերքէթը Խայրիէի Համիսիէ	Օ.Ո.	5.—
Միսիլլի Պանքա		5.50
Սելանիկի »	ֆր.	—.—
Քամքիրճի	Ա. Ո.	10 06
Թարաաա Բրէվիլէժիէ	ֆր.	112.—
» Օրմինէա	»	108.—
Իզմիրի քարափ	»	—.—
Օսմ. Ապանտվ. Էնկ.	Օ. Ո.	4.80
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	10.50
Ժիւրասանա Թրամվայ	» »	5.62
» պարտաթուղթ	ֆր.	481.—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	358.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա. Ո.	18.27
Քարափ Կ. Պոլսոյ	ֆր.	455 —
Թրանվայ		61 50

ՑՈՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Ցունական փոխառութիւն	ֆր.	260 —
Պանք Նաս. Կրէս.	»	431.—
» « » Նոր	Օ.Ո.	4.04
Լաւրիոն	ֆր.	89.—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. սակին 100 ղշ.էն	ղշ. ֆր
Ֆրանսական սակի	87.09
Անգլիական սակի	110 04
Բօլ	91.
Մէճիտիյէ արծաթ	107.23
» քառորդ	107.10
» մանրուք	104.25
Մէթալիք	100.
Պէշլիք	103.20
Բուպլի թղթադրամ	8.69
Քրիմիա	50.

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ էֆ		ղշ.	110.—
Բարիզի	» »	ֆր.	22.92½
Վիէննայի	» »	քուրոն	21.91
Պերլինի	» »	մարք	18.62

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

16 Ապրիլ 1906

Ֆրանսական Դանթ 3%		94.60
Օսմ. միաց. գանս. 4% բաց.		94.75
» » »	գոց.	94.85
Բուսմէլիի երկաթուղի	ֆր.	148.50
Ըլյիի պարտաթուղթ	»	441.—
Օսմանեան մաքս	»	—.—
Օսմանեան Պանքա	»	704.—
Ֆրէսի Լիոնէ	»	1165.—
Բարիզի Պանքա	»	1490.—
Աւստրիական Դանթ	4%	—.—
Իտալական »	5%	103.—
Ռուսական » 3% 1901		—.—
Սպանիակ. արտ. փոխ.	4%	94.60
Պալիա Գարա Այարն	ֆր.	685.—

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

16

ՊՐԱՆՍԱԳԻՐԵՐԻ ԱՌՕՐԱԹԱԼԻՑ ԹԱՐԳՄԱՆՎԱԾ
ԳԻՐՔԵ
ՍԱԼԷՍ
69
ԹԱՐԳՄԱՆՈՂ
ՊՈՍԹԻԼ

Խարտեաշ Մազը

ՄԱՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԱՆԺԷԼԻՆԱ ՎԷՐՏԻՅԷ

— Ահ, յարեց կառապանը, ես ա՛լ գործ չունէի ձեր աղջի՛կը պիտի խորհէի, ինձի ի՛նչ, փախչողին բարի ճանապարհ. մարդիկը չատնց ոտքերնին ժողուեցին, բայց ըսէ՛ք նայիմ իմ մեսաս ժվ պիտի հատուցանէ. ես տու կը խորհիմ։

Տարաբաղդ ոստիկանները ի զուր չորս կողմերնին պրպտեցին փախչող մարդոց հետքը գտնելու համար, բայց ի զուր, անոնք առեր քալեր էին, եթէ այդ պահուն քարափին վրայի պառկած Սէնի եզերքը դիտած ըլլային, այն ատեն պիտի կարենային հասկնալ ամէն բան, բայց հիմակ այլ ևս այդ միջոցն ալ անօգուտ դարձած էր։

Ոստիկանները տեսնելով որ ամէն ձեռնարկ պարապ պիտի ելլայ. ստիպուեցան ետ դառնալ խնդիրը ոստիկանապետին պարզելու համար։

Անոնցմէ մին.

— Բայց ես այնպէս կը կարծեմ որ այդ չարագործները այս կողմերը պահուտած են, ըսաւ։

Միւսը բարկաճայթ ձեւով մը.

— Ախ խերերնին անիծած այդ ոճրագործները, մեզի այն տեսակ ծուղակի մը մէջ ձգեցին որ, Քէ փառաւոր ծեծ մը կերանք և թէ պատիւնիս ու պաշտօննիս ալ վրայ պիտի տանք, ըսաւ։ Բայց այն կողմը նայեցէ՛ք, սարսափ, Աստուած իմ ինչ չուտալ հասեր են, նայեցէք Սէնի հանդիպակաց եզերքի քարափին առջև կեցած նաւակէն գործաւորի կերպարանքով երկու մարդիկ և կին մը դուրս կ'ելլեն, կը տեսնա՞ս, զանոնք հետապնդելը բոլորովին ապշութիւն է, պրծեցան այլ ևս մեր ձեռքէն, վայ գայ գլուխնուդ անպիտաններ, ի՞նչ ալ ճարտար մարդիկներ էք եղեր։

Այս գործը անպատճառ կանխամտածութեան մը արդիւնք էր, յարեց միւսը։

— Բայց եթէ կարենանք ճարտար նաւաստի մը գտնել, վատահաբար պիտի յաջողինք առանց անոնց հետքը կորսնցնելու գեղին յանկոյս օձիքին ձեռք ձգել։

— Աւելի լաւ է որ կամուրջէն անցնինք, ըսաւ միւսը։

Երկուքը միասին սկսան Բոն տէ զար կամուրջին վրայէն սրունքներնուն բոլոր ուժովը վազել. միեւնոյն ատեն հասէ՛ք բռնեցէ՛ք սա ոճրագործները կը պոռային։

Բայց ամէն միջոց անկարելի եղաւ. փախստականները հանդիպակաց եզերքի քարափին վրայ իրենց ապասող և երկու հուժկու ձիերէ լծուած կառքը նստան. քառասմբակ կը վազեցնէր ձիերը։

Վայրկեան մը վերջ կառքը արդէն Բլաս տիւ Բարօսէլի հրապարակէն անցնելով բոլորովին անհետացած էր ոստիկաններուն տեսողութենէն, այնպէս որ հետապնդումը բոլորովին անկարելի դարձաւ և խեղճ ոստիկանները յոգնած, պարապած ու ջնջապառ, ստիպուեցան կեցած տեղերնին գամուիլ մնալ։ Երկուքն ալ պաղած աչքերով իրարու երես կը նայէին։

— Ախ, անպիտա՛ն, յարեց ոստիկաններէն մին, ահարկու ակնարկ մը նետելով միւսին վրայ. անճարակ արարած, ըրիր չըրիր անճարակութեանդ ապացոյցը տուիր, քեզի հետ մեկտեղ ես ալ պատիւս ու պաշտօնս վրայ պիտի տամ. անպատճառ մեր անիւթութեանը պիտի վերագրեն աղջկան պրծումը։

Ճիշտ այս միջոցին էր որ հարցաքննիչ դատաւորին ու տպահովութեան պետին կառքը իրենց քովէն կանցնէր որոնք Թիւյլերի կողմը կերթային։

Ոստիկաններէն մին, խորհելով որ տեղի ունեցած դէպքը ապահովութեան պետին պատմելու պարտաւոր են, միւսին դառնալով։

— Ի՞նչ կլուեր մնացեր ես, Օ՛հ, ետեւէս եկաւ. պէտք է որ կառքին ետեւէն հասնինք և ամէն ինչ պատմենք։

Երկուքն ալ սկսան վազել, բայց այն ատենուան պատրաստ վիճակ մը ունէին որ քայլերնին առաջ չէր երթար։ Վերջապէս կառքը կեցաւ Թիւյլերի հրապարակին վրայ, ապահովութեան պետը տեսած էր երկու ոստիկաններուն դանդաղ ու ծեծծեալ վազքը, որոնց երեւոյթէն ակնայայտի կը նշմարուէր արտաքոյ կարգի դէպքի մը պատահականութեան հաւանակութիւնը։

Ապահովութեան պետը գլուխը կառքին պատուհանէն դուրս հանելով, երբ ոստիկաններուն իրենց մօտենալը տեսաւ, ահապարանքով վար ցատկեց կառքէն, անցած դարցածը հասկնալու համար, իրեն հետեւեցան նաև հարցաքննիչ դատաւորը ու քարտուղարը որոնք ալ իրենց կարգին այլայլմէ եղած էին։

Ոստիկաններէն մին հակիրճ կերպով պատմց իրողութիւնը, մինչ միւս անճարակը գլխու չարժումներով կը հաստատէր ընկերոջը պատմածին ճշմարտութիւնը։

Ապահովութեան պետը բարկութենէն կրակ ու բոց կարած,

— Ահ, անճարակ արարածնե՛ր, իրաւ որ դուք ձեր պաշտօնին մարդիկը չէք եղեր. երկար բարակ աքնումներով և հաղարումէկ միջոցներ գործադրելով հազիւ հազ կրցիք ոճրագործներէն երկուքին օձիքը ձեռք անցնել, ան ալ անոնք ալ ձեր այլանդակ անճարակութեան շնորհիւ յաջողեցան պրծիլ ու դարուութեան ճիրանէն։ Բայց ըսէ՛ք նայիմ, ինչո՞ւ համար զանոնք չի կրցիք հետապնդել, ինչո՞ւ համար կառուցուպէս ամբեր մնացեր էք, պէտք էր որ կառք մը ցատկելով անոնց հետքը կորսնցնէիք։

— Ներողութիւն, պարո՛ն, յարեց ոստիկանը, փախստականներուն վարձած կառքը այն ատենուան արագ կ'երթար, որ ատանաները անգամ չպիտի կրնային հասնիլ։ հետեւաբար փոխանակ զանոնք հետապնդելու ան նախամտածաբար համարեցինք իրողութիւնը ձեզի իմացնել, ժամ առաջ պէտք եղած միջոցներուն ձեռնարկելու կարելիութիւնը անկարելիութեան ենթարկած չըլլալու համար։

(Շարունակելի)

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹԻՒՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՅ ՊՐ

որ առեւտրական հրապարակին մէջ փորձառութիւն ունի, պարտաւոր է բլասիէի, կամ թէղկնատարի և կամ ուրիշ ոնէ պաշտօն մը սանձնել։ Դիմել Խմբագրատունս։

ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՆՈՒՆ

Կ. Պոլիս Մեհեճան փողոց թիւ 57

Հետեւեալ գիրքերը մինչեւ մայիս 1 միայն, պիտի ծախուին գրեթէ կէս գինով, առանց թղթատարի ծախքը պահանջելու։

Լէօ կամ ափիոն ծխողի մը սէրը 4, Աղջկան մը յիշատակարանը 3, կանծի մաքքիզուհին 2, Խածուկ մեղք կամ Ափրոդիտական հիւանդութիւնք 3, Վարժապետին կերակուրը կատակերգ. 1, Վեցուկէն պարտի ժառանգ. կատակերգ. 1, Ներկարարը թատերգ. 3, առատաձեռն փերեզակ 20 փր., վիճակ 10 փր., Թատերական երգարան 2.20, Ութը լեզուէ խօսակցութիւն հայ գիրով 1, Ցոյն-հայ խօսակցութիւն հայ գիրով 1.20, Պատմ. անգլիական վաճառականութեան 5, Ճոխագոյն քերականութիւն անգլ.-հայ. Տօքթ. Աստուրեան 10, Բառարան անգլ.-հայ Վարժապետեան 5, ՄայթիրոյՓթ տիպէմ սահուն կերպով անգլ. խօսելու միակ գիրքը 15 տեսր հազուագիւտ։

ՏՕՔԹ. Խ. ՓՓՓԱՋԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ԳԱՂԻԱԿԱՆ ԵՒ ԾՆՆԴԱՄԻՋԱԿԱՆ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Ցիշեալ բժիշկը մասնագիտութիւն ընտրած է իրեն ծննդամիջական եւ գաղտնի հիւանդութիւնները, որոնց ամենավերջին դարմանները կ'ուսումնասիրէ միտ եւրոպական բժիշկներու հետեւողութեամբ։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր բաց ի կիրակէ, ժամը 3—11 Պահճէ Գաբու, շաբաթաւաճառ Հաճի Պէքիրի դիմացը, սեղանաւորին վերնայարկը, Թիւ 19 դարմանատանը մէջ։ Առաջին այցելութիւնը ձրի է, իրրեւ ապացոյց մը վատահելի դարմանումին։ 7—50

ԱՂԵԹԱՓՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ
ՊԱՐԷՐԻ ԱՂԵԿԱՊԵՐԸ
(Ամբողջ Թուրքիոյ մէջ մենաւորնր առնուած է)

Պարէրի, առանց զսպանակի քաուչու կառով չինուած՝ կակուղ աղեկապերուն ամբողջ աշխարհի մէջ գտած ջերմ ընդունելութիւնը, քաջալերած է հնարիչը Պոլսոյ մէջ ևս մանաւանդ մը բանալու։

Սոյն մանաւանդին տարիէ մը ի վեր գտած յաջողութիւնը պարտաւորած է Մ. Պարէրը անձամբ Պոլիս գալով՝ մօտէն հսկել ու սորվեցնել իր ներկայացուցիչներուն, և աղեկապին գործածութեան եղանակը ու մանգամային ծանօթացնել իր իրագործած վերջին կատարելագործութիւնները։

Մ. Պարէր չարաթ մը հոս կենալով մեկնած ու նոր տեսակ աղեկապերու ճոխ մթերք մը թողած է։ Արդ անոնք որ աղեթափութենէ կը տառապին, կրնան ուրնին վատահաբար դիմել Բեբա, Շեյտակ Ճամբան (Աղա Ճամի), Թիւ 116 Ռրպուլի դեղարանը, բացի կիրակէն ամէն օր կէս օրէն վերջ։

Տղայոց աղեթափութեան կատարեալ բուժումը կ'ապահովուի։ 3-4

ԲՈՒՆ
ՀԱՃԻ ԹԱՀԻՐ

Հայ վաճառատուն յանձնարարուած և պատրաստ հագուստներու, ամէն տեսակ շիք կոշիկներու և տան գործածութեան համար ընտիր խասայի։

Մահմուտ Բաշա, փուռնի դէմ, Մեծ Եալարզ խան, վարի յարկ Թիւ 16.—

Ապառիկի համար դիւրամատչելի պայմանք։

Կանխիկի համար 10% զեղչ։
23—50

ՏՕՔԹ. ԻԶԶԷԹ ՔԵԱՄԻԼ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ԱՓՐՈՏԻԳԵԱՆ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Ցիշեալ բժիշկը որ մորթային և ափրոտիդեան հիւանդութեանց իբր մասնագէտ ծանօթ է արդէն, այս անգամ բժշկական վերջին կատարելագործեալ մէթոտներուն համաձայն կը դարմանէ բոլոր մորթային հիւանդութենէ վարակուողները. ինչպէս նաև քիչ ժամանակի մէջ և կատարեալ ճարտարութեամբ ու անգամ մը ալ չկրկնուելու պայմանաւ կը դարմանէ ներքամիզութեան ամէն տեսակները։

Ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 8էն մինչեւ 10½ կը գտնուի Սիրքէճիի սթամբիոլին դիմացը Արաբէնաքի էֆ.ի դեղարանը։ 4—10

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՍՇՃԵԱՆ ԴՐՈՏԱՆ

Իլավէի եեճի եեմեէ էիբապը Պաթուրա վէ Պաշճուանկա

Ամէն տունի և ամէն տանտիկնոջ անհրաժեշտ այս գիրքն հրապարակ ելած է մաքուր տպագրութեամբ, 160 էջով. կը պարունակէ 300է աւելի կերակուրներու տեսակներ։ Գիրն հայերէն, լեզուն տաճկերէն է։ Համով հոտով կերակուրներ, բազմատեսակ անուշեղէններ ու խմորեղէններ պատրաստել փափաքողներն 5 ղրշ. տալով պէտք է գնեն հատ մը, և ուրկէ որ ուզուի իրենց հասցէին կը ղրկուի 5 ղրշ.ի փոխով։ Դիմել Պոլսոյ Զաքմաքճիլար, թիւ 29։ 10—9

ԷՎԳԱՖԸ ՀԻԻՄԱՅՈՒՆ
ՆԷԶԱՐԷԹԸ ՃԷԼԻԼԷՍԻՆՏԷՆ

Ճէվամիի չէրիֆէ խայրաթը սարէնին ինչաաթ վէ թամիրաթնտա խթիմալ օլունմագ իւզրէ 15 այլրգ լիւզումի օլան հէր նէվ քիրէճ վէ թաշ վէ գում վէ ֆրանզզ վէ ինկիլիզ ֆապրիգալարրնն Բօրպէնն վէ Հավլիք չիմէնթօլարը այրը այրը միւնագասահա վազ խարիպ, միխթէլիֆ ֆիյաթ իլէ թալիպլէրի էօնաէլէրինէ օլտուղունտան վէ Նիսանընն աէօրտինճիսի չարչէնպէհ կիւնիւնէ քատար հէր քաչ փարա թէնզիլ օլունուրսա գապալ օլունուպ, հատտը լայզգընը գուլտուղը թագտիրտէ իհալէյի էվվէլիյէսինին իճրաաը մուգարրէր պուլունտուղունտան, նօգանը իլէ իթա իթմէք իսթէյէնլէրին եւլզէ օն նիսպէթինտէ թէմին ագչէլէրինի վէ եախսա միւթէպէր ու մուսատագ քէֆալէթնամէլէրինի համիլէն էյամը թաթիլիյէտէն մասատա հէր կիւն մէհլիսը իտարէի էվգաֆա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունը։

29 մարտ 323 3—3

Ղուրէպաի միւլիւմին խասթախանէսի իչին միւպաահասընա լիւզում կէօրինէն 1500 քիլօ խալիս Գանտիա սապօնրյա քէշալիք լիւզումի օլան 1380 աթիգ գըյէ սապօնրն պէհէր քիլօսը 3 30 փարատա վէ ճէվամիի չէրիֆէ իչին պիր սէնէլիք օլմագ իւզրէ միւսպահա օլունմագ 7000 քիլօսան 8000 քիլօյա գատար ֆիսքէ խարմայէթին պէհէր քիլօսը 7 ղր. վէ քէշալիք պիր սէնէլիք լիւզումի օլան 6000 քիլօ նըշատանրն պէհէր քիլօսը 100 փր.տա թալիպի էօհտէլէրինէ օլտուղունտան վէ Նիսանըն կիւնի չարչէնպէհ կիւնիւնէ գատար 100տէ 5 վէ իքի կիւն զարֆընտա տա 100տէ 10 պէտլի գապալ օլունարագ, հատտը լայզգընը պուլտուղը թագտիրտէ իհալէյի գաթիէսի իճրա գըրնճաղընտան նօգանընյա թալիպ օլանլարրն եւլզէ օն նիսպէթինտէ թէմին ագչէլէրինի վէ եախսա միւթէպէր վէ մուսատագ քէֆալէթնամէլէրինի համիլէն էյամը թաթիլիյէտէն մասատա հէր կիւն մէհլիսը իտարէի էվգաֆա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի։

31 մարտ 323 3—3

ԼԻԻՔՍԻ ԼՈՅՍ
LUMIERE LUX
ՄՈՎՈՐԱԿԱՆ ՔԱՐԻՒՂԻ ՓԱՅԼՈՎ

ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ՊԱՍԱԿՈՒԱԾ ԳԻՒՏ ՄԸ
ԱՅԺՄ ԾԱՆՕԹ ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆՑ
ԱՄԷՆԷՆ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ԵՒ ՁՐԱԿՈՐ

ԱՌԱՒԵԼՈՒՓԻՆՆԵՐ

Ամուր շինուածք, պարզ գործիք, շատ դիւրին գործածութիւն, իմաստաւոր, առանց մակի, առանց ճեռիչի, մաքրուելու անկարոս, առանց ռտուկի եւ վարօրիգաէտորի մէջ առանց ասեղի։

Ընդհանուր գործակալութիւն

Դալաթա Ինճայէ խան թիւ 52
1—20

ՁԸՐԱԱԹ ՊԱՆՔԱՍԸ ԲԻՅԱՆՔՈՍԸ
ՀԱՍԸԼԱԹԸ ՄՈՒՀԱՆԻՒՅՆԻՆ ՄԷՍԱՐԻՖԸ ԻՕՖԷԱՆԻՅԻՍԻՆԷ ՄԱԽՈՒՍ ՅԸՐ

Իրամիյէէր Տէրսաստէթտէ Զրաաթ Պանֆասրյա Օսմանլը Պանգասընցատ վէ թաբարտարտա մէգիիր պանգ շիուպաթրնտան թէէտիյէ օլունուր.

ԵԷՏԻՆՃԻ ՔԷՇԻՏԷ Ի ՄԱՅԻՍ 323 ԹՈՒՐԿԻԽՆՏԷ ՏԷՐՍԱՍՏԷԹՏԷ
Թիճարէթ վէ Նաճաա ճէզարէթը ճէղիլէսի տարէսի՞տէ ալէճէճ իճրա իտիլէճէք տիր։

ՊԻԼԷԹԼԷՐԻՆ ՄԷՃՄՈՒԸ ԱՏԷՏԻ 175,000
ԻՔՐԱՄԻՅԷ ԳԱԶԱՆԱՃԱԳ ՊԻԼԷԹԼԷՐԻՆ ԱՏԷՏԻ 35,000

ՊԻՐԻՆՃԻ ԻՔՐԱՄԻՅԷ 300,000 ՂՐՈՒՇ
ՃՈՂԻ ԻՔՐԱՄԻՎ 100,000 ՂՐՇ. — ՅԻՆՃԻՒ ԻՔՐԱՄԻՎ 50,000 ՂՐՇ. — ՀԻՆՃԻՒ ԻՔՐԱՄԻՎ 20,000 ՂՐՇ.

ԻՔՐԱՄԻԹԵԼԷՐԻՆ ԱՏԷՏ ՎԷ ՄԸԳՏԱՐԸ

1	Ճոխ	300,000	Ղուրուշ Իրամիյէ			
1	»	100,000	»	»		
1	»	50,000	»	»		
1	»	20,000	»	»		
6	»	60,000	»	»	պէհճէրի	10,000 ղուրուշ
10	»	50,000	»	»	»	5,000 »
20	»	40,000	»	»	»	2,000 »
60	»	60,000	»	»	»	1,000 »
400	»	200,000	»	»	»	500 »
3000	»	240,000	»	»	»	80 »
31500	»	630,000	»	»	»	20 »
35,000		1,750,000				

Քէշիրէ մուամէլէսի Զրաաթ Պանգասը Մէֆլիս Իսարէսի Հէյէթիյլէ մուհասէպէճիի վէ Մալիյէ Նէզարէթը Հէյիէթիյլէ Տիվանը Մուհասէպաթտան վէ Օսմանլը Պանգասընտան Թային օլունան զէկաթ միւվաճէհէսինէ իճրա օլունուգ, գասզանընան իքրամիյէսա պիր կէօնա Թէնզիլաթ իճրա իսթիմէքտիր՝ Թէմամը Թէմամընա վէ մէճմուի 20 զուրուշ հիսսայյա Թէճարիյ օլունանաղը էիպի քէշիրէ էնսասընա տարի հէր կիւն չէքիլէն նսմէրուլար էրթէսի էյնիւ կազէթալարա իլան իսթիլէճէք տիր։

Պիլէթլէր՝ Տէրսաստէթտէ Զրաաթ Պանգասը իսարէյի մէրքէզիյէսի իլէ Բէօբրիսին Սթապսլ էիէլիթտէքի բանքա չիպպանտէն վէ Թարտաա Զրաաթ Պանգասը չիսէ վէ սոնտարգարը իլէ Պանգը Օսմանի չիպպէլէրինտէ ֆիրսէթթէ օլունուր. Թամ իքիսարդյա 25 սառա պիլէթ ալան քիմսէյէ 100տէ ալթը իքրամ իսթիր. վէ Թարտար քէշիտէն պիր էիւն էվվէլինէ գատար իյտատ օլունան պիլէթլէր իսթիրսաա օլունուգ պէտլի կէօրիր։

ԹԱՄ ՊԻԼԷԹԻՆ ԳԻՆԱԹԸ 1 ԱՏԷՏ ՍԻՄ ՄԷՃԻՏԻՅԷ
ԵՐԿԱՐ ՍԻՄ ՄԷՃԻՏԻՅԷ
ՐՈՒՊ ՊԻԼԷԹԻՆ ԳԻՆԱԹԸ 5 ՂՈՒՐՈՒՇ ՏՐ

Ա. ՌԷՋԷՊՎ ՄԻՍԹՐԻԷԼ
ՏԷ Զ'ԷԹԱ Զ'ԽԻ Ի
ՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ապահովագրութիւններ՝ ամէնէն քոյլատու եւ ամէնէն նպաստաւոր կերպով
Վճարուած վնաս 360,000 Ֆրանկ
Տարեկան զանձում 95,000 »
Արեւելքի համար Տնօրէնները են
Տեարք՝ ՄԻՐԶԱՆ և ԹՕՓՈՒԶ
Պոլիս, Կալաթա, Ինայէթ խան, Թիւ Օն կրկին 6
50—22

ԱՍԻԱՅԻ ԿՕՏԱԲԵԼԱԳԱՐԾՈՒՄԱԾ ԵՒ ԱՄԵՆՈՒՍՏ ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ ԺԱՄԱՑՈՅՑ
ԼՈՆԺԻՆ
ԱՄԷՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ՈՒ ՁԱՆՁ ՀԱՄԱՐ ԱՆՀՐԱՇԵՇՏ ԺԱՄԱՑՈՅՑ
ՈՍԿԻ, ԱՐԾԱԹ ԵՒ ՕՁԱԻՏԷ — ԱՄԷՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ

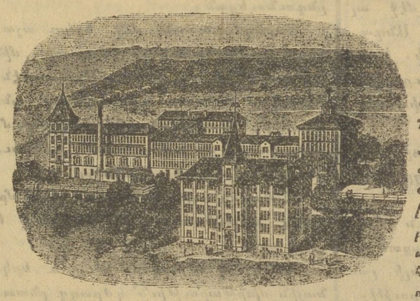

Կ'ուզէ՞ք ճիշդ, անփոփոխ կերպով ճիշդ ժամը ունենալ։ Կ'ուզէ՞ք միանգամ ընդ միշտ սրեալի կամ նուազ վիճելի լուսաթիւններ ունենցող ժամացոյցներու տարբեր ապրանքանիշերն ի յուսախաբութիւններէն։ Բացարձակապէս պէտք է որ կրնք ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցը, որ կէս գարի վեր ապրեցուած է աշխարհի բոլոր հրապարակներուն վրայ, ապանուն հռչակ մը չունեցած է՝ նշանիւ իր լուրջ և անթերի յորինուածքին։ Ժամագործական գիտութեան կատարած ամենավերջին յառաջդիմութեանց բարձրութեան վրայ գտնուող սոյն ժամացոյցը ճշգրտութեան հրաշալիք մը է պարզապէս։ Իր գեղեցիկ բանուածքով, իր հիանալի տեւականութեամբ, և իր ուրիշ ապարդուցուած յատկութիւններով կը մեծացնէ նոյն կարգի բոլոր ապրանքները, որոնց մէջ հետեւաբար գերակայութիւնն անվիճելի կերպով իրեն սեպհականելի է։ Մանաւանդ ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցներու արժանացած ընդհանուր գնահատման ամէնէն պերճախօս ապացոյցները կ'ընծայուն գիտական մարմիններ, նաւաստիներու հրամաններ և ապացոյցներ, բեւեռային արշաւախումբեր, երկաթուղեայ ընկերութիւններ, եւն. եւն., որոնք ամենուրեք և այլամերժօրէն ընդունած են Լանժին ժամացոյցներու գործածութիւնը։ Վերջապէս կարիւոր է յաւելու թէ ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցներու բարձր հմտաբար նուիրագործող վարձատրութիւնք բաշխուած են, որոնց մէջ կը բաւէ յիշել նորագոյնները.

ԲԱՐԻԶ.— Մեծ մրցանակ 1889
ՊՐԻՍԼԷԼ.— Մեծ մրցանակ 1897
ԱՆՎԷՐՍ.— Պատուոյ մեծ վկայագիր՝ 1885
ԺԸՆԷՎ.— Արտաքոյ մրցման, Անդամ ժիւռիի՝ 1896
ՄԻԼԱՆ.— Մեծ մրցանակ 1906
ԹՈՒՆ.— Արտաքոյ մրցման, Անդամ ժիւռիի՝ 1899
ԲԱՐԻԶ.— Մեծ մրցանակ 1900։
Եւն. եւն. եւն.

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵԼԻՆ է ՆԱՄԻՊ Խ. ՃԷԶԱԼԷՃԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
Կ. Պոլիս, Մահճազանքրար փողոց թիւ 44, Մեծ-Ճուկայի Գրլրճանքրարի Դուռ

Ցիշեալ վաճառատան մէջ կը գտնուի նաև ամենագեղեցիկ և ամենակոկիչ մթերք մը ոսկի շղթաներու և գոնարեղինաց, ինչպէս մատնիներ, քարեր, օղեր, ապարանջաններ, եւն. եւն.։ Ցանձնարարութիւնք ևս կ'ընդունուին։

ՊԼՕՑԻՒԻՔ ԷԼԳԻՍԷ ՄԱՂԱԶԱՍԸ
Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ Վէ ՇԻՒԻԼԷԲԷԼՕՔ
Իսքանճալ, Նուլբան Համամբնատ Թօփխանէ խանընտ թէքիր 2ր գաբրնտա

Էլեթրիք մաղազասընը մի՝ անընտա հէման է՛ն եակի վէ էն զիյատէ քէսպի էմնիյէթի թիմիլ օլան վէ 1871 սէնէսինտէ թէէսիս թիլմիշ Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ պէտնէ էլեթրիք տէքօրասիոնը, էտնի ամ ու խնվանիրը վէ մէքանընը ասլա թէքանիլ իթմէճիյանէն մատատա, ատնիպ վէ մէհատիր պու ուէֆա պիր գաթ ատա ինգիլաթէ վէ թէքէմմիւլ պէզլի զարէթ իստէրէք, Թօփխանա խանընն, ուամամ իքնէնի գաթիրը քէնտուտնէ հատը վէ մաղազասընը թէվէոսպիւ էյլէմիշ տիր։

1. Օրատատ մէքէնատ էլեկտրիքլերին ատն մատատ գատար վէ պիլիմէրին,
2. Գամպալարրն մէքանէք վէ էնաֆէթիրին,
3. Ցիլաթլարրէ դալէք միրէքարլ, վէ էլվէրիշլի օլմագընը։

Ռէկլամ էկէօրէն միւնթէրէմ մաղազասընը թէքիրլերին մէղանէ մաղազասարրնդագ ատան ատրբլիմանատգլարրնա գովիրէ լմիշտիր։

Մէզքիր մաղազասա էօյլու իչէլ բիրէն տէ էյպանէ ատարրմագատա տր։

ՖԻՅԱԹ ՄԱԳԹՈՒ
ՊՈՂՈՍ ԽԱՆԻ ԷՐԻ ՋԻ ԱԶՈՂ ՁՐՐ 50 15

ԼՕՔՈՒՄԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
Կ. Պոլիս, Էսկի Զապիխէ, Պաղտաս օթէլին տակը
ՍԱՐԳԻՍ ԱԼԱՄԾԵԱՆ

Լօքումի ամէն տեսակները, պարզ, ֆըսթըքլը, սագրլը, կէսլի, վանիլ, եալլը և ուրիշ ամէն տեսակ լօքումներ կը ծախուին մեծաքանակ և փոքրաքանակ։ Գեղեցիներէն եղած յանձնարարութիւնք կը կատարուին փութով և ճշդութեամբ։

Գին դիւրամատչելի

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ՏՕՔԹ. Ա. ԵՈՐԿԻԱՆ
ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՄԷԹՈՏՈՎ
ԵՒ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՄԲ ԿԸ ԲՈՒԺԷ
ՄՈՐԹԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ
ՈՒ ԳԱՂԻԱԿԱՆ ԱՆ
ՈՐՈՆՑ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆ է

Տօքթ. Ա. Եօրկիանէ որ գիտնական տեսակ է մորթի հիւանդութեանց հանրածանօթ մասնագէտ։ Տօքթ. Ֆուտրիէի օգնականը եղած Բարիզի մէջ, այս տեսակ հիւանդութիւններէ տառապողները բժշկական նորագոյն ու կատարելագործեալ մէթոտներով կը բուժէ իր դարմանատանը մէջ։ Բերա Սանթալիյէրը, չարաբաղճառ Լէօնի վերնայարկը առաջի յարկի սրբարանը՝ ամէն օր կէսօրէ մինչեւ իրիկուն։

Մասնաւորապէս է մանաւանդ մարդիկ ամէն տեսակ հիւանդութեան եւրոպական վերջին դրութեամբ կը բուժէ կը բուժէ մազերու թափելու թեկի ու հեր։ Մորթային հիւանդութիւն ունեցողները երեքշաբթի, Հինգշաբթի և Շաբաթ օրերը (Լ. Թ.) ժամը 6էն մինչեւ 8ը կրնան դիմել։ 40—10

ՀԱՃԻ ՍԱՐԻՄ ՈՐԴԻ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ
Ի Բանկալթի, Հարպիէի դիմաց

Բոլոր Բերայի մէջ հանրանանաթ մրակ Հայ այս Շաբաթավաճառատունը, իր բազմաթիւ յանախորդաց գոհացում տալու համար, այս անգամ Բանկալթիի մէջ մասնաճիւղ մը բացած է, որ ամէն տեսակ պատրաստ կը գտնուին ճոխ մթերք մը շաբաթերենց, ներքսական ու տեղական անուշեղէններու, խմորեղինաց և հարսանեկան հանդէսներու յատուկ ամէն տեսակ իրեղէններու։

Զատկի առթիւ ընտիր կարագով եւ կամ եաթարով պատրաստուած առաջնակարգ «չՀորեկ»ներ ալ կը գտնուին։

Զատիկ գին, ճշդութիւն, արագութիւն։ 50—18